ҲИКМАТЛАР

Эҳтиёжларнинг тури ҳам, сони ҳам кўп, уни фақат кўпчилик бўлиб бирлашган кишиларгина бажо келтира олади, шунинг учун инсон тўп-тўп бўлиб яшашга муҳтож.

****

Хато содир бўлмаслиги учун донишмандлар қайта-қайта кузатишни ва зиён етиш имкониятидан сақланишни тавсия қилганлар.

****

Баъзи бир кишилар ўзининг паст табиатлиги сабабли бирон яхшиликка эришиш учун ёки ўзининг юраксизлиги ва қўрқоқлиги сабабли ёмонликдан қутулиб қолиш учун ёлғон хабар тарқатадилар.

****

Асаларилар ҳам ўз жинсидан бўлатуриб ишламай қувидаги асални бекорга еб ётадиганларини ўлдириб ташлайди.

Абу Райҳон БЕРУНИЙ.

Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партияси газетаси

1996 йил 22 февраль, пайшанба № 23 (21.944).

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

КИЧИК, АММО ФОЙДАЛИ КОРХОНА

Қишлоқда ислоҳот жараёни қандай кечмоқда?

«Чироқчи нони» атамаси анчадан буён мавжуд. Ҳали унумдор ерлар ғалла учун ажратилмаган кезларда ҳам бу йирик туман қир-адирларида чош-чош хирмон уйиларди.

Аммо туманда донни қайта ишлаш муаммоси кўпдан мавжуд эди. Бу узоқ йиллар саноатнинг, хусусан, кичик саноатнинг ривожига етарли эътибор берилмаганлиги, туман аҳолисига ижтимоий-маиший, тиббий хизмат кўрсатиш борасида анча орқада қолганлиги билан ҳам боғлиқ. Юртбошимиз халқ ноиблари Қашқадарё вилоят Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқида қишлоқлар ривожи, кичик саноатни тезроқ вужудга келтиришга алоҳида эътиборни қаратди. Бугунги кунда Чироқчи туманида ҳам юртбошимиз кўрсатмаларини амалга ошириш юзасидан аниқ тадбирлар амалга оширияпти.

Масалан, ана шундай ибратли ишлардан бири Айритомда — дон қабул қилиш идорасида амалга оша бошлади. Туман ҳокимлигининг саъй-ҳаракати билан Россиянинг Пермь шаҳридан келган ҳамкорлар кичик, аммо фойдали корхонани қуриб беришди. Янги тегирмонда ҳар куни 25 тонна ун ишлаб чиқарилмоқда. Тажриба сифатида қурилган бу тегирмондан бошқа жойларда ҳам фойдаланиш нияти туғилган.

— Ҳозирча улкан корхоналарни тиклашга имкониятимиз йўқ, — дейди туман бош меъмори Фаҳриддин Умаров. — Менимча, йирик корхоналардан кўра, ихчам, ишлаб чиқариш жараёнлари маҳаллий шароитга мосларининг фойдаси кўпроқ. Яқинда Чироқчида яна бир кичик корхона қуриб битказилди. Хусусий сармоя эвазига тикланган тегирмонда ҳар куни ўн тонна сифатли ун ишлаб чиқарилади.

Бош меъмор ҳақ. Ўнга яқин хўжалик дон топширадиган жойда қурилган бу корхонада ун оддий тегирмонга қараганда сифатли тортилмоқда. Бу ундан пиширилган Чироқчи нонлари катта элнинг дастурхонига тортиляпти. Ўз дони, ўз уни, ўз нонига не етсин!

Юнус УЗОҚОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

СЎНГГИ СОАТДА

МАМЛАКАТИМИЗДА

· Қорақалпоғистон Республика кутубхонасида буюк соҳибқирон Амир Темур таваллуд тўйига бағишланган китоблар кўргазмаси очилди. Унда қўйилган ўзбек, қорақалпоқ, қозоқ ва рус тилларидаги адабиётлар, турли альбом ҳамда тақвимлар улуғ бобокалонимиз ҳаёти ва фаолияти, саркардалик салоҳияти тўғрисида ҳикоя қилади.

***

· Келес шаҳри аҳолиси қурувчилардан ажойиб туҳфа олди. Туман марказида ҳар кеча-кундузда 10 тонна хуштаъм маҳсулот тайёрлайдиган нон заводи фойдаланишга топширилди. Туркиядан келтириб ўрнатилган «Экмосан» печлари ёрдамида шаҳарликларга 20 турда иссиқ нон етказиб берила бошлади.

***

· «Хоразм ипаги» ҳиссадорлик бирлашмасининг Рига шаҳридаги «Милана роза» фирмаси билан ҳамкорлиги яхши самара бермоқда. Латвияликлар қорапўчоқ чиқинди пиллани харид қилмоқда. Бирлашма биргина ўтган йил ҳосилидан салкам 100 тонна шундай маҳсулот сотди. Бу маҳсулот Хитой, Ҳиндистон, Вьетнам каби мамлакатларни ҳам қизиқтириб қолди. Корхона шу йўл билан олинаётган валюта ҳисобига хориждан вискоза толаси ва кимёвий бўёқлар келтирмоқда.

ЖАҲОНДА

· Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти экспертлари келгуси уч ой давомида Босния ва Герцоговина ҳудудида қуролсизланиш бўйича 50 та назорат тадбири ўтказади.

Ушбу тадбирлар собиқ Югославиядаги урушаётган томонлар ўртасида ўзаро ишончни мустаҳкамлаш чоралари бўйича шу йилнинг январь ойида Венада эришилган шартномага асосланган.

* * *

· ХХР Ташқи ишлар вазирлиги Хитой Покистонга ядро қуроли технологияси етказиб бергани тўғрисида АҚШ матбуоти тарқатган хабарни рад этувчи баёнот берди. «Хитой масъулиятни ҳис қиладиган давлатдир. У ҳеч қачон бошқа давлатларга ядро қуроли ишлаб чиқариш технологиясини етказиб бермаган ва бундан кейин ҳам бу ишни қилмайди», дейилади баёнотда.

* * *

· Жазоирнинг «Сонатрак» давлат компанияси АҚШнинг «Арко» нефть компанияси билан Жазоирдаги йирик Рхурд ал-Бугэл нефть конини ўзлаштириш бўйича умумий қиймати бир миллиард АҚШ долларига тенг шартномани имзолади.

• Иқтисодиёт олами •

ЎЗИМИЗНИНГ ХОМ АШЁДАН ҚОҒОЗ

«Ўзбексаноатқалинқоғозсавдо» ҳиссадорлик бирлашмаси билан «Ўзбекмебель» давлат ҳиссадорлик бирлашмасининг ҳамкорликда ўтказган тажрибаси қоғоз муаммосини ҳал қилишда жуда асқотди. Айни пайтда Ангрендаги қалин қоғоз (картон) савдо бирлашмасида йилига 20 минг тонна целлюлоза ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган янги тизим (линия) ишга туширилди. Энг муҳими, целлюлоза ўзимизнинг хом ашё — пахта чиқиндиси, каноп, буғдой сомони ва шоли похолидан тайёрланаётир. Целлюлозадан китоб, дафтар ва газеталар учун юқори сифатли қоғоз оладиган бу корхона ҳозирча Марказий Осиёда ягонадир. Ҳадемай, унинг яна икки тизими фойдаланишга топширилади.

Абдунаби МАННОПОВ.

ТАДБИРКОРЛАР НИЯТИ

ХОРАЗМ (мухбиримиздан). Халқ истеъмоли молларини кўпайтириш, аҳолига маиший хизмат кўрсатишни яхшилашда кичик корхона ва фирмаларнинг аҳамияти алоҳида.

Бу борада Хива тумани тадбиркорларининг ишлари таҳсинга лойиқ. «Амударё» хусусий фирмасида қарийб 200 нафар киши меҳнат қилмоқда. Улар тайёрлаётган аёллар ва эркаклар кийим-кечаклари сифати, замонавийлиги билан харидорларга манзур бўляпти. Фирманинг машина таъмирлаш ва темирчилик устахоналарида амалга оширилаётган ишлар ҳам кўнгилдагидек. Тадбиркорлар аҳолига савдо ва маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш учун кичик бозорча ташкил қилишни мўлжаллашмоқда.

Қурбон МУҲАММАДРИЗО.

«САЛАМАНДЕР» — ЧАРМГАРЛАР МАҲАЛЛАСИДА

ФАРҒОНА (мухбиримиздан). Ишга туширилган «Ўзсаламан» Ўзбекистон —Германия қўшма корхонаси қад ростлаган жойлар бир вақтлар Чармгарлик маҳалласи дейиларди. Марғилондан олисда жойлашган бу маҳалланинг таърифи водийга тарқалганди. Чармгарлар ўзларининг махси, кавуш, этиклари билан довруғ қозонишган.

Замона зайли билан бу маҳалла деярли ўзгариб, номи ҳам унутилган эди. От айланиб қозиғини топади, дейишганидек айни шу ерда дунё андозаларига тўла жавоб берадиган сифатли пойабзаллар ишлаб чиқарадиган қўшма корхона барпо этилди. Қизиғи шундаки, ўша собиқ чармгарларнинг авлодлари янги корхонада йилига ярим миллион жуфт пойабзал ишлаб чиқаришга аҳд қилиб туришибди.

— «Саламандер» фирмасининг келажаги порлоқ, — дейди қўшма корхона вакили Вернер Рост корхонанинг очилиши маросимида. — «Ўзсаламан» қўшма корхонаси Германия ва Ўзбекистон ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Алишер ИБОДИНОВ.

Она, бешик омон бўлса, ранги рўйинг сомон бўлмас.

А. МАМАДАМИНОВ олган сурат.

ФЕРМЕРНИНГ ШИЖОАТИ

Шукрулло дастлаб ишни дала шийпонини таъмирлашдан бошлади. Ёнига айвон қурди. Қаторига 80 бош молни боқадиган молхона қўшди. Гўшт етиштиришни режалаб, новвослар келтирди. Фермер хўжалигига укалари — Йўлдошали, Рустамжон, келинлари, қўшниси — Абдувоҳид ака Олимов ўғли Зоҳиджон билан аъзо бўлишди. Шукрулло уззу-кун фермер хўжалигини оёққа турғазиш ҳақида ўйлади. Ибратли ишлаганлар тажрибасини ўрганди. Иккита трактор сотиб олди. Ўзи ҳам, укалари ҳам техникадан хабардорликлари учун тракторлардан самарали фойдаланишди. Кичик жамоанинг иши юришди қолди.

Ҳозир Шаҳрихон туманидаги «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалиги ҳудудида фаолият кўрсатаётган Шукрулло Мўминов бошчилигидаги «Ғайрат» деҳқон (фермер) хўжалиги ривожланиш йўлидан дадил бормоқда. Давлатдан олинган қарз пули аллақачон қайтарилди. Бу йилнинг ҳисобига 3 тонна гўшт тортилди. Йил охиригача бу натижа ҳеч гап бўлмай қолиши аниқ. Ўнлаб новвослар гўштга тортадиган даражада семириб етилди. Фермер эса уларнинг ўрнини тўлдириш учун наслчилик хўжалигида бўлган ким ошди савдосида 42 бош зотдор бузоқ харид қилди. Энди маҳсулот етиштириш ва топширишда узилиш бўлмайди. Демак, фермер хўжалиги хазинасига барака қўшилади.

Аҳмадилло СОЛИЕВ.

ХАЛҚАРО КОНФЕРЕНЦИЯ ИШ БОШЛАДИ

БУХОРО. (мухбиримиздан). Бу ерда қадимий шаҳарнинг 2500 йиллигига бағишланган «Ипак йўли»нинг тикланиши: Ўзбекистонда маърифий туризмни ривожлантириш ва маданий меросни эъзозлаш» мавзуида халқаро конференция иш бошлади. Унда кўплаб хорижий мамлакатлар, халқаро ташкилотларнинг вакиллари иштирок этмоқдалар. Анжуман иштирокчилари Бухорои Шарифнинг тарихий ёдгорликларини зиёрат қилдилар.

Икки кун давом этадиган конференцияда қатор давлатлар ва манфаатдор ташкилотлар билан биргаликда маданий меросимизни қайта тиклаш ва ривожлантириш бўйича узоқ муддатли режалар кўриб чиқилади, бу соҳадаги фойдали алоқалар изланади, халқаро мақсадли жамғарма тузиш масалалари муҳокама этилади.

Даврон БАҲРОНОВ.

КОМБАЙН СИНОВДАН ЎТДИ

Олмониянинг махсус фирмаси билан Зангиотадаги «Узбекистон» станоксозлик заводи ҳиссадорлик жамияти ҳамкорликда ишлаб чиқарган «Марал-125» янги дон ўриш машинаси синовдан ўтказилди.

Кўпчиликда катта қизиқиш уйғотаётган бу комбайн тежамкорликда жаҳон андозаларига тенг келади. Комбайн ташқи кўриниш жиҳатидан кўркам, ишлаш жараёни осон ва чаққон. Дон нобудгарчилигига йўл қўймаслик каби сифатлари, айниқса, манзур бўлмоқда. Мутахассисларнинг фикрича, бундай машина мамлакатимизда ғаллачиликни ривожлантиришда асқотади. Уни кўздан кечирган хусусий, кичик ва қўшма корхонанинг вакиллари машинани юқори баҳолашди.

А. НАБИЕВ.

Таҳлил ва сабоқ

ҚОЛОҚЛИКНИ СОТИБ ОЛГАНЛАР

«Оққўрғон» жамоа хўжалиги (Жарқўрғон тумани) 1995 йилда ёппасига қолоқликка юз тутди. Хўжаликда, айниқса, ғалла етиштириш соҳасидаги сусткашлик юқори идоралар томонидан мутлақо муроса қилиб бўлмайдиган ҳолат, деб баҳоланди.

Хўш, олдинги йиллари тўртовнинг иккиси, икковнинг бири бўлиб ишлаб келган, унча-мунча қийинчиликларга ўнгирини бостирмаган, кимсан — оққўрғонликман, деб гапни оғиз тўлдириб гапирган одамларга нима бўлди? Қолоқлик уларга осмондан тушдими, ернинг тубидан чиқдими. Ё...

— Қолоқлик бизга... Қимматга тушди... тушяпти, — дейди хўжаликнинг бош буғолтири Чори Хўжамуродов.

— Қимматга тушиб, нима, қолоқликни сотиб олганмисизлар, — деб сўрайман буғолтирдан.

— Йўғ-е, — дейди буғолтир хонасига эрталабдан мухбир кириб қолгани ўзига хуш келмаганини яширолмай. — Айтаман-да... Мана, раисни сўраяпсиз. Раиснинг хизмат машинаси бузуқ. Хўжалик ихтиёрида бир қатра бензин йўқ.

— Бу машина, бензин бўлмаса, раис ишга чиқмайди, деганингизми?

— Йўғ-е... Ишга чиққандир. Лекин... Мошинангиз бўлса, уйига боринг. Гаражга боринг. Ё туман марказидан топарсиз? Ҳозир бошқа мутахассисларимизниям топиш қийин. — Мошина, бензин йўқ. Кун — совуқ.

Ўзингиз-чи? Ғалла ҳисоб-китобидан икки оғиз гапиринг ўзингиз, — дейман Хўжамуродовга.

— Ўзимми... 690 гектарча ерга ғалла эккан бўлсак керак. 1995 хўжалик йилини айтаяпман-да. Гектарига 20 центнерданми ошириб ҳосил олган бўлсак керак. 100 тоннача буғдойни аҳолига сотган бўлсак керак. Килограммини 2 сўмдан сотганмизми...

— Рақамларни ҳужжатга қараб айтсангиз, — деб сўрайман буғолтирдан.

— Айтолмайман., — дейди Чори Хўжамуродов.

— Биласизми?

— Биламан. Лекин-да, айтолмайман. Айтмайман. Раисни топинг. Уйидами, гараждами... Бошқа мутахассислар... Шу...

Буғолтирнинг эҳтиёткорлигиданми, масъулиятдан узоқроқда туришиданми лол қолиб идорадан чиқдим. Ва раисни излаб топишга умидим бўлмай, туман прокуратурасига ўтдим. Прокуратура терговчиси Эрмат Мелонов «Оққўрғон»нинг ғалласи ҳақида, қолоқлик сабаблари ҳақида бош буғолтирга нисбатан кўпроқ нарсани биларкан. Терговчи деди: хўжалик 1995 йил учун 690 гектар майдонга ғалла экдик, деб маълумот берган. Аслида эса бу ерда ғалла 611 гектар майдонга экилган. Демак, ғалла экилиши лозим бўлган 79 гектар майдонда бўлим бошлиқлари, бригадирлар, сувчилар, тракторчилар ва яна бошқа одамлар хўжалик билан шартнома тузмасдан ўз манфаатлари учун ерёнғоқ, полиз, бошқа экинларни экиб олишган. Масалан, Мардаев Бобомурод, Жабборов Йўлдош, Жабборов Эргаш сингари ўрта бўғин раҳбарлари хўжалик раҳбарларининг назоратни, интизомни бўшаштириб юборганларидан фойдаланиб, бу ишга ҳайбаракаллачилик қилишган.

Хўжаликда 1995 йилда гектаридан 20,24 центнердан ҳосил олинган. Бу режадагидан 15 центнерга кам.

1995 йилда хўжаликда 131 тонна 710 килограмм буғдой «аҳолига сотилди» қилиб қоғозлаштирилган. Буғдойнинг килограмми одамларга 80-90 тийин нарх билан сотилди, деб ҳужжатлаштирилгани бу ўринда ҳам кўзбўямачилик қилинмадимикин, деган шубҳани уйғотади. (Ахир ялпи ҳосилни сунъий равишда кўпайтирмоқ учун сотилмаган буғдойни «сотди» деб қоғозлаштириш, тажрибаси ҳам эҳтимолдан холи бўлмаслиги мумкин-да).

Ўриб, янчиб, хирмонга келтирилган ғалланинг 201,5 тоннаси тупроққа чиқди, тошга чиқди, қилиб чиқим қилинган.

Хуллас, қолоқликнинг сабаби — хўжасизлик. Бу шунчаки лоқайдлик ё эътиборсизликдан эмас, аллақандай манфаатдорликларга, ғайриқонуний хатти-ҳаракатларга туташиб кетгандек бўлган хўжасизлик эканлигини инобатга олиб, шу ишлар бўйича тергов ҳаракатларини давом эттиряпмиз.

Хўжалик бошқарувининг раиси Қурбон Тошболтаев терговчи келтириб турган далилларни инкор қилмаган ҳолда қуйидагиларни қўшимча қилди:

— Ғалла ёки пахта етиштирилиши лозим бўлган жойда ўзаро келишувчилик билан режада кўрсатилмаган экин экиб олиш бизга вилоятимиздаги, жумладан, туманимиздаги айрим хўжаликлардан юққан касаллик. Бу иллатнинг илдизини қуритамиз.

Иккинчидан: Боботоғ деб аталадиган даштда 400 гектарга яқин еримиз бор. Бу ерлар бизга узоқдан — Аму дарёсидан оқиб келадиган ва 4-5 кўтарма насос чиқариб берадиган сув билан суғорилади. Бу ерларни мен бежизга «дашт» демадим. Бу ерларни ўзлаштиришда, топшириш ва қабул қилиб олишда ғирт кўзбўямачиликка йўл қўйилган. Энди нафақат биз, балки, тумандаги Ҳ. Олимжон номли, «Шарқ юлдузи» хўжаликлари қўриқ очиш шунқорлари томонидан содир этилган ўша кўзбўямачиликларнинг шундаям жабрини тортишяптики... Шундай қия ерлар борки, сув қуйсанг, ювиб жар қилиб кетади. Даланинг баландлик қисмига эскироқ трактор чиқиб боролмайди. Ўша жойларда экилган ғалланинг бир қисми мутлақо сув ичмади. Ҳосил бўлмай кетди. Тегишли идоралар ер шароити, сув — суғориш шароитидаги рангимизни чиқармаётган муаммоларни ҳам ўйлаб кўриб, муносабат билдиришларини истардик.

Такрор айтаман: ғаллачиликдаги, жумладан, пахтачиликдаги ўтган йил содир қилинган лоқайдлик, масъулиятсизлик бизга сабоқ, аччиқ сабоқ бўлди. Қайта такрорламаймиз...

Олимжон УСАНОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

Жаҳон ва биз

ГЕРМАНИЯ: ИЖТИМОИЙ ТАРАҚҚИЁТНИНГ ДЕМОКРАТИК ЙЎЛИДАН

Миллий давлат мустақиллиги шароитида, қарийб беш йилдан бери, ижтимоий ривожланишнинг ўзи танлаган йўлидан дадил одимлаётган Ўзбекистон жаҳон ҳамжамияти илғор мамлакатлари тажрибасини ҳам алоҳида диққат-эътибор, қунт билан ўрганмоқда. Зеро, юртбошимиз И. А. Каримов қайта-қайта таъкидлаганларидек, биз учун, мустақил миллий давлатчиликни қарор топтиришда, ўз тарихий тажрибамиз, анъаналаримиз қай даражада қимматли бўлса, ҳозирги замоннинг хорижий, хусусан, Ғарбий Европанинг етакчи давлатлари, жумладан, Германиянинг мероси ҳам, шундан кам бўлмаган даражада, қимматлидир.

Ҳар қандай тажриба (ҳам ижобий, ҳам салбий маънодаги) олға қараб ривожланиш учун ҳамиша аҳамиятли бўлган. Бошқа халқлар, давлатлар амалиётини ўрганиш бундан мустасно эмас. Бироқ, бунга ҳамиша ҳам етарли даражада эътибор берилмаган. Шу сабабли бўлса керак, бутун дунё тараққиёти жараёнини ўзига хос ички узвийлик, яхлитликда кўрган машҳур немис файласуфи Гегель халқлар, ҳукуматлар тарихдан ҳеч қачон ҳеч нима ўрганмаганликларини унинг аччиқ сабоқларидан бири эканлигига ишора қилган.

Мазкур фикрнинг «Ҳадиси Шариф»даги — «Илму ҳунарни Хитойдан бўлса ҳам бориб ўрганинглар», — деган ўгитга ҳамоҳанглигини кўриш қийин эмас. Дарҳақиқат, Алишер Навоий айтганларидек:

«Билмаганни сўраб ўрганган олим,
Орланиб сўрамаган ўзига золим».

Ватанимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш, халқимиз турмуши фаровонлигини таъминлаш манфаатлари, давлат ҳокимияти идоралари, сиёсий партияларнинг мазкур мақсадларга эришиш йўлидаги фаолияти самарадорлигини ошириш лозимлиги ёш давлатимиз янги парламенти аъзолари олдига бу соҳага оид хорижий тажрибани ўрганишни зарурат этиб қўймоқда.

Германия Федератив Республикаси парламенти — Бундестаг ва ҳукумати уюштирган «Демократия ва конституция» дастурида иштирок этиш (6.02.96 — 13.02.96), Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси бир гуруҳ депутатлари учун, ушбу вазифаларни бирмунча бажариш имкониятини яратди.

Олий Мажлис Раиси Э. Халилов бошчилигидаги гуруҳимиз 8 кун давомида Германиянинг Бонн, Берлин, Эрфурт, Веймер, Потсдам шаҳарларида бўлиб, 30 та учрашув ва 15 та маданий-маърифий тадбирларда қатнашди.

Ташриф дастурига кирган тадбирлар кунига 10-15 соатдан иш билан машғул бўлишни тақозо этди. Айрим ҳолларда, ҳатто, нонушта, тушлик ва кечки овқатлар ҳам расмий учрашувлар тарзида ўтказилди. Сафар давомида гуруҳ аъзолари Германия Бундестаги Президенти Рита Зюсмут хоним, федерал Ички, Ташқи ишлар, Адлия вазирликлари, Конституциявий, маъмурий суд идоралари, мамлакат парламенти қўмиталари, ундаги партиялар фракциялари, ХДС партияси бошқаруви, Аденауэр жамғармаси, Берлин замини, Тюрингия Республикаси давлат ҳокимияти вакиллик, ижроия, суд маҳкамалари раҳбар ходимлари, Эрфурт, Веймер шаҳарлари бургомистрлари, маҳаллий ўз-ўзини бошқаруви — жамоалар, ишбилармон доиралар вакиллари билан қизиқарли мулоқотлар ўтказилди.

Ташрифимиз дастуридаги маданий-маърифий тадбирлар — юқорида номлари кўрсатилган шаҳарларни зиёрат қилиш, шунингдек, Берлин симфоник оркестри концерти, Пергамон музейи, Бухенвальд музей-қўриқхонаси, Гётенинг уй музейини томоша қилиш бизда катта таассурот қолдирди.

Мен ўзимнинг Германия ҳақидаги умумий тасаввуримни, шу ерда, бир нарса билан [illegible]. Ҳамма гап шундаки, 1999 йилда Европа маданияти маркази мақомини олиш учун тайёргарлик кўраётган, машҳур Гёте, Шиллер ва кўплаб бошқа алломалар ижод қилган Веймар шаҳри билан бу ердаги фашизм [illegible], қабоҳатлар тимсоли — Бухенвальд концлагери оралиғидаги 10 км. атрофидаги масофа, гўёки, одамларга «буюкликдан тубанликкача бир қадам» эканлигига ишора қилиб, модомики, улар буюклик ўрнини тубанлик эгаллашига йўл қўйишни хоҳламас эканлар, демак-ки, бунинг учун барча муҳим, жумладан, биринчи галда, маданият, сиёсат, демократия, инсонийлик каби фазилатлар ҳамда ҳодисаларнинг кишилар ҳаёт тарзи, турмушида уйғунлашиб кетишининг мунтазам чораларини кўришнинг зарурлигига даъват этаётгандай.

Шунинг учун бўлса керак, ўз Конституцияси, ҳукуматига эга 16та замини (давлатни) федерация асосида бирлаштирган [illegible] Германия давлати Асосий Қонуни — мамлакат Конституциясида демократия, федерализм, республика, ижтимоий, ҳуқуқий давлатчилик каби қадриятларга алоҳида устиворлик берилган. [illegible]

Асосий қонун барча фуқаролар манфаатларини ўзида акс эттирганлиги, уларнинг қалбидан чуқур жой олганлиги боис Германияда, у қабул қилинган даврдан (1949) бери, бирон бир жиддий конституцион тангликка юз бермаган. Фуқаролар эркинликлари, тенглиги, мулкий, ижтимоий кафолатлар руҳи билан суғорилган Германия Конституциясида давлат ҳокимияти тузилиши ҳамда фаолият кўрсатиши демократик тартиботининг муҳим белгиси — унинг учта тармоққа — қонунчилик, ижроия, суд соҳаларига қатъий бўлиниши белгилаб қўйилган. Бунинг ва, жумладан, ландтаглар (16 та замин парламентлари), ҳукуматлар, судлар, полиция, қуролли кучлар тизимлари фаолиятларининг замирида мамлакат фуқаролари асосий ҳуқуқларининг кафилий ижросини давлат томонидан таъминлаш масъулияти ётибди. Бутун ҳокимият фақат халқгагина тегишли эканлигини, давлат томонидан, бирон-бир тарзда, шахснинг эркин ривожланишини имкониятлари камситилган тақдирда Федераль конституцион судга мурожаат қилинишини кўзда тутган Германия Асосий қонунида қуйидагилар, инсон қадр-қимматини расмий муҳофаза этилишига биринчи галда дахлдор устивор ҳуқуқлар сифатида, битиб қўйилган: эътиқод эркинлиги; ўз фикрини бемалол ифода қилиш; мулкий кафолат; санъат, фан эркинлиги, ташкилотларга уюшиш; хат-хабар, телефонда сўзлашиш махфийлигининг таъминланиши; мажбурий меҳнатдан муҳофазаланиш; уй-жойнинг дахлсизлиги; сиёсий ҳаётда фаол иштирок этиш; эркин касбий фаолият ва ҳоказо.

Германиядаги ҳуқуқий давлатчилик тизимидаги ҳокимият тармоқлари фаолиятларининг, уларни ўзаро назорат ва чеклашларга таянган, негизида, юқорида айтганимиздек, инсон эркинлигини муҳофаза этишга йўналганлик ётади. Суд идоралари, фуқаролар даъвоси асосида, давлат ҳокимияти қонунчилик ва ижроия тармоқлари хатти-ҳаракатларини сўзсиз кўриб чиқишга даъват этилганлар.

Мазкур яхлит тизим самарадорлигининг муҳим омили — унинг ҳамиша талабчан немис фуқаролари ҳамда расмий доираларининг доимий назорати остида эканлигидир.

Фуқаролар ижтимоий фаоллиги бу ерда, асосан, сиёсий партиялар раҳнамолигида амалга оширилади. Кўппартиялилик тамойилига таянган немис демократиясини, муболағасиз, партиявий демократия, деб бемалол айтиш мумкин ва, у, аслида худди шундай.

Хўш, бу ҳол ўз ифодасини нималарда топган?

Биринчидан, давлат ҳокимияти конституцион тузилмаларига сайловлар ўзининг барча шакл, даража ҳамда кўринишларида фақат партиявий асосда амалга оширилади. Бизга айтишларича, буни, ҳали ҳозирга қадар, бирон-бир депутатликка номзод четлаб ўтаолган эмас.

Иккинчидан, сайловчиларнинг 5 фоиздан кам бўлмаган ҳақиқий овозларини ёки депутатликнинг 3 та тўппа-тўғри (яъни, бевосита сайлов округидаги) мандатини қўлга киритган партияларгина парламентдан ўрин олишлари мумкин. Гувоҳлик беришларича, сайлов округидан бевосита кўрсатилиб, федерал депутатликка сайланиш шарафини, ҳанузгача, ХДС ва СДПГдан бошқа бирон-бир партия эга бўлолмаган. 1994 йилдаги парламент сайловларида бундай шараф фақат ПДСга насиб этган, холос.

Учинчидан, Германия парламенти — Бундестаг 5 та партиявий фракцияни ўз ичига олади. Яъни: ХДС-ХСС, 294 депутат; СДПГ, 252 депутат; Иттифоқ-90 /Яшиллар, 49 депутат, ПДС, 30 депутат. Тўрт йил муддатга сайланадиган ушбу халқ вакиллик идорасининг Президенти, эски анъанага кўра, энг кўпчиликни ташкил этган фракция аъзолари ичидан сайланади.

Тўртинчидан, 16та федерал замин парламенти — Бундесрат, гўёки, партиявий манфаатларни эмас, балки, федерал заминлар давлатлари эҳтиёжларини ифода этишга даъват қилинган. Бироқ, мазкур конституцион идорада расмий фракциялар қайд этилмаган бўлсада, аммо, бу ерда ҳам, пировард натижада, партиявий сиёсат амалга оширилади.

Бешинчидан, асосан Бундестаг депутатлари ва унга тенг сонли бўлган заминлар парламентлари делегатлари, демакки, партиялар вакилларидан, ташкил топган Федерал йиғин умумнемис сиёсий яхлитлигининг тимсоли, мазкур давлатнинг халқаро-ҳуқуқий намояндаси — федерал Президентни сайлайди.

Олтинчидан, Бундестаг мамлакат ҳукумати фаолиятининг асосий йўналишларини шахсан белгилаш ҳуқуқига эга бўлган федерал канцлерни тайинлайди.

Еттинчидан, фақат Конституцион судгина, демократик тузум негизларига рахна солувчилик фаолияти тасдиқланган, сиёсий партияни тарқатиб юбориш бўйича фармойиш бериш ҳуқуқига эга.

Айни пайтда, давлат ҳокимияти уч тармоғи ўзаро барча даражаларда, уларга Конституция, қонунлар берган ваколатлар доирасида, ўз фаолиятларини амалга ошириш бўйича тамомила мустақилдирлар ҳамда [illegible] Оралиқдаги муаммоларнинг тегишли тарзда ҳал этилиши кўзда тутилган.

Германия парламентига 330 та округдан 660 та депутат сайланиши керак. Бу соннинг биринчи ярми сайлов округларидан тўппа-тўғри сайланади. Иккинчи ярми эса, партиявий рўйхатлар орқали ўтадилар. Кўриниб турибдики, сайловчилар бу ерда иккитадан овозга эгадирлар. Сайлов округлари учун номзодларни [illegible] партиянинг туман бўғинлари, партия рўйхати бўйича кўрсатиладиганларни — партия замин ташкилотлари белгилайдилар.

Сайловлардан кейинги 4 йил муддат давомида бўшаб қолган депутат ўрнини айни мана шу депутат мансуб бўлган партиянинг вакили томонидан эгалланиши кўзда тутилган.

ХДС ўзининг ташкилий-сиёсий ишларини Марказий Бошқарувнинг ойлик пленумлари (партия раиси Г. Коль иштирокидаги) ҳамда 3000 киши (1000 та делегат, 1000 та журналист, 1000 та хорижий меҳмонлар) ҳозир бўладиган йиллик қурултойларида мувофиқлаштириб боради.

Сиёсий партияларнинг мамлакат ижтимоий ҳаётидаги аҳамиятини бу ерда юксак даражада қадрланишини қуйидагилардан ҳам билса бўлади. Бизга, ХДС штаб-квартирасида, маълумот беришларича, партиянинг молиявий аҳволи, асосан, учта манбага таянади: аъзолик бадаллари, хайриялар ва давлат таъминоти.

Кейинги икки манба муайян мезонлар асосида амалга оширилади. Яъни, сиёсий партия у ёки бу ҳомийнинг таъсир доирасига тушиб қолмаслиги учун уларнинг энг йирикларининг номларини эълон қилиш ҳамда, партиянинг бундан манфаатдорлиги асосида, хайрия ҳажмининг маълум даражада чекланган бўлишлиги кўзда тутилган. Давлат томонидан сиёсий партияни маблағ билан таъминлаш эса сўнгги сайловларда унинг вакиллари олган овозларга бевосита боғлиқликда амалга оширилади.

Сиёсий партияни давлат томонидан молиявий қўллаб-қувватлаш амалиёти 1954 йилдан бошланган бўлиб, у, давлатнинг демократияни сиёсий партияларсиз тасаввур этиб бўлмаслигини англашга асосланган, эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолдир.

Германияда бир-бирини ўрнини боса оладиган, бир-бири билан рақобатдош икки йирик партия — ХДС ва СДПГ мавжуддирлар. Қолганлари эса, улар билан иттифоққа кириб, сиёсий мувозанатни таъминлашга хизмат қиладилар.

Мезбонлар бизга шуни алоҳида таъкидладиларки, мабодо, Иккинчи жаҳон урушигача бу ердаги сиёсий партиялар тарафкашлик тусга эга бўлган бўлсалар, эндиликда, кўпроқ, уларни умумхалқ партияларига [illegible] ХДС (Христиан-демократик Иттифоқ) ва СДПГ (Германия социал-демократик партияси)ни [illegible] ХДС аъзолари 670 минг кишини ташкил этади. Бу ерга ХСС (Христиан-социал Иттифоқи)нинг 130 минг аъзоси қўшилса, у 800 мингдан иборат бўлади. Бу СДПГ аъзоларидан бирмунча кўпроқдир.

Германияда давлат ҳокимиятининг асосий таянчи — халқ, фуқаролар, сайловчилар сиёсий онгини, ижтимоий фаолияти самарадорлигини муттасил юксалтириб боришга катта эътибор берилади. Бу ерда, асосан, давлат томонидан маблағ билан таъминланиши негизида фаолият кўрсатаётган 5 та сиёсий жамғарма мавжуд. Улардан бири ва нуфузлиси — Аденауэр жамғармаси бўлиб, у 1956 йилда тузилган. [illegible] Канцлер Г. Коль Аденауэр жамғармаси фаолиятида катта таъсир кучига эга.

Аденауэр жамғармаси идорасида 600, унинг 130га яқин мамлакатларни қамраб олган барча жойлардаги ташкилотларида 20 минг киши ишлайди. Жамғарма тасарруфига тушадиган архив ҳужжатларининг ҳажми [illegible] 20 тоннадан иборат.

[illegible]

Германия демократик тартиботларни нафақат ўз заминида, балки, бутун сайёрамизда қарор топишини хоҳлайди. [illegible] Унинг мустақил Ўзбекистонда [illegible] вакилининг бўлиши фикримиз далилидир. [illegible] семинарлар, сиёсий тадқиқотлар ўтказиш, [illegible] маслаҳатлар, тавсиялар бериш билан бирга, маданият ва сиёсат ўртасида кўприк бунёд этиш масалалари билан ҳам шуғулланмоқда.

Биз немис заминида бўлган чоғимизда, Ўзбекистонга, унинг халқига нисбатан самимий муносабатни, ўзбек-немис кенг қамровли ва ўзаро фойдали дўстона ҳамкорлигини қарор топтириш интилишларининг гувоҳи бўлдик. Германиялик биродарларимиз ўзбек диёрини мустақиллик йўлидан дадил бораётганлигини, бунинг ижобий истиқболларидан, ҳар икки мамлакат туб эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда, манфаатдор эканликларини очиқ-ойдин гапирдилар.

Мен бу ўринда Германия Бундестаги Президенти Рита Зюсмут хоним айтган айрим фикрларни келтирмоқчиман:

— мамлакатларимиз ўртасидаги узоқ масофага қарамасдан, бу ерга ўзбек дўстларимизнинг ташрифлари кўпаймоқда;

— мазкур ташрифларнинг нафақат Европага, балки, айни Германияга интилиш эканлигидан мамнунмиз;

— бизнинг иқтисодий алоқаларимиз тобора юксалмоқда;

— иқтисодий ва демократик жараёнларнинг узвийлигисиз сиёсий барқарорликни мушкул эканлигини биз Марказий Осиё давлатлари тажрибасидан яхши биламиз;

— биз бундан буён ҳам сизларни қўллаб-қувватлашга тайёрмиз;

— мабодо, сизлар мамлакатингизда рўёбга чиқарилган сиёсатни бошдан амалга оширмаганингизда, ривожингизнинг ҳозирги жойига етиб келмаган бўлардингиз.

Шу билан бирга, германиялик дўстларимиз ўзларининг, биз учун ҳам сабоқбахш, муаммолари ҳақида очиқ фикр-мулоҳазалар (Берлин замини. Сенат Маҳкамаси масъул ходими Хайнц Фанзелау) билдирдилар. Улардан баъзилари қуйидагилардан иборат:

— Германиянинг шарқий қисмида режали иқтисодиётдан бозор муносабатларига ўтиш якунланганича йўқ;

— биз мазкур мақсадларга йўналтирилган ислоҳотларни амалга оширишда катта сабр-тоқат зарурлигига иқрор бўлдик;

— дастлаб, бу ишлар юксак даражадаги тезлик билан юз беради, деб ўйлагандик;

— сўнгроқ эса, бизга фикрий ҳушёрлик қайтиб келди;

— таҳлил этиб кўрсак, Шарқий Германиядаги кишилар онгида, ўтган 40 йилдан мўлроқ давр мобайнида, муайян қадриятлар ёки қадриятлар хусусида муайян тасаввурлар шаклланган экан. Менимча, сизларда ҳам шундай ҳолат кузатилаётган бўлса керак?!

Жаноб Х. Фанзелау, айни пайтда, Берлин-Тошкент ва Германия — Ўзбекистон муносабатларини мустаҳкамлашга оид қатор амалий таклифларни ҳам олға сурди.

Берлин замини соғлиқни сақлаш ва ижтимоий муҳофаза масалалари вазири, ландтаг депутати Беате Хюбнер хоним қуйидагиларни айтди:

— бизда фуқаролар соғлиғини сақлаш ва уларни ижтимоий муҳофазалашга оид ажойиб қонунлар мавжуд, бироқ, мазкур соҳани молиявий жиҳатдан таъминлашни амалга ошириш зарур;

— ўзининг қатор жиддий камчиликларига қарамай, шуни таъкидлаш лозимки, собиқ ГДРда жуда ҳам ёмон бўлмаган бепул медицина тизими ташкил этилган эди;

— эндиликда, бизда аъзолик бадалларига таянувчи медицина жорий қилинмоқда, ушбу бадалларнинг ҳажми бизни саросимага солмоқда;

— афсуски, ҳозирча, бизнинг жамиятимизда инсоний натижа эмас, балки, моддий натижаси кўпроқ аҳамиятга эга...?!

Веймар шаҳри обербургомистри, партиясиз Волкхардт Гермер ҳам, фикримизча, муҳим масалаларга эътиборимизни қаратди:

— партиясиз бургомистрга, партиявий фракциялардан иборат бўлган шаҳар кенгашини бошқариш жуда мушкул иш;

— аммо, [illegible] — айрим бургомистрлар партиявий озчиликка таяниб иш кўришга мажбурлар.

Юқоридагилардан кўриниб турибдики, хорижий тажрибани, мустақил мамлакатимиз истиқболларидан келиб чиққан ҳолда, ўрганиш амалий-сиёсий, маънавий-маданий, ундан ҳам кўпроқ ва муҳимроқ — инсоний аҳамиятга эга. [illegible]

Ўзбекистон билан Германияни бир-бирига ўхшатиб турувчи умумий жиҳатлар мавжуд. Бу, аввалам-бор, ҳар икки халқ, ҳар икки мамлакатнинг бой маданий-маънавий, ижтимоий-сиёсий мероси. [illegible]

Германиянинг, хусусан, унинг шарқий қисмининг ривожини немис маданий меросининг мазкур жараёндаги фаол иштирокисиз тасаввур этиб бўлмайди. Биз ҳам миллий-маданий меросимиз, юксак маънавиятимизга таянган ҳолда она-Ватанимиз нурли истиқболини қуришга интилаётирмиз.

Немис халқи фалсафа илмини, фан, адабиёт ва санъатни ҳамма даврларда ва ҳамма халқлар учун боқий шон-шарафга буркади. У инсониятга Кант, Фихте, Шеллинг, Гегель, Фейербах, Гердер, А. Гумбольдт, Гейне, Гёте, Шиллер каби кўплаб сиймоларни берди.

Ўзбек халқи ҳам ўзининг, башарият маънавий хазинасига бебаҳо улуш қўшган Форобий, Хоразмий, Фарғоний, Беруний, Ибн Сино, Исмоил Бухорий, Яссавий, Улуғбек, Навоий, Бобур каби даҳолари билан ҳақли равишда ғурурланади.

Немис замини Бисмаркдай давлат арбобини берган. Ўзбек диёри соҳибқирон Амир Темурни етиштирган.

Германия Европанинг марказида жойлашган бўлса, Ўзбекистон Марказий Осиёнинг қоқ юрагидан ўрин олган.

Тарих тақозоси, ҳаёт қисмати сабабли бугунги Ўзбекистон Германиянинг шарқий қисми муаммолари билан бирмунча тақдирдошдай.

Ўйлайманки, бой ва мураккаб тарихимизнинг чуқур маънавий илдизларидан озиқланиш, ҳозирги куннинг долзарб вазифаларини, мамлакатларимиз, халқларимиз туб манфаатлари, уларнинг эзгу орзу-умидлари нуқтаи назаридан, биргаликда ҳал этиш чораларини кўриш мазкур муаммоларни осонроқ бартараф этиш имконини беради.

Ўзбекистон ва Германия давлатлари раҳбарлари, юртларимиз ўртасида ришта отаётган ҳар томонлама дўстона муносабатлар ушбу умрбоқий ҳамкорликнинг ўзига хос кафолати ва дебочасидир.

Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ,
Ўзбекистон ХДПнинг республика Олий Мажлисидаги фракцияси раиси.

Журналларнинг янги сонлари

«МУЛОҚОТ»

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг ҳомийлиги ва муассислигида нашр қилинаётган «Мулоқот» журналининг 1996 йил 1-сони босмадан чиқди. Журнал «Муҳаррир мулоҳазалари» рукни остида «Мен ишонаман» сарлавҳали бош мақола билан очилади. Унда халқимиз онгининг чароғбонлари, юртимиз маънавиятининг хазинабонлари саналмиш ёзувчилар олдида турган муқаддас вазифалар ҳақида эътиборли фикр-мулоҳазалар баён этилган. Бу сонда Ўзбекистоннинг таниқли уламоларидан Бўрибой Аҳмедов, Музаффар Хайруллаев, Ҳамид Зиёев, Неъматилла Иброҳимов ўз чиқишларида асосан Марказий Осиёда тинчлик ва осойишталикнинг барқарор сақланиб туриши мустақил Ўзбекистон ва шу минтақадаги бошқа мустақил республикаларнинг катта муваффақияти эканини таъкидлайдилар.

Кейинги вақтларда «Мулоқот» саҳифаларида жамиятимиздаги ўзгаришларни жиддий ва ҳаққоний таҳлил этаётган олимларимиздан бири Қўчқор Хоназаров журналнинг янги сонида «Энди марказ — ўзимиз» сарлавҳали мақоласи билан қатнашган.

Олимнинг бу мақоласидаги муҳим фикр-мулоҳазалар ҳам олий ўқув юртларида Ўзбекистон тарихи ва сиёсатшунослик фанларидан қўлланма сифатида фойдаланилиши мумкин. «...Ўзбекистон давлатида ҳал қилувчи куч бўлиш учун биринчи навбатда илғор миллат бўлишимиз шарт, — деб ёзади муаллиф. — Ўшандагина бизнинг гапимиз ўтади, бошқа миллатлар биздан ўрнак олишга ҳаракат қила бошлайдилар».

Журналнинг шу сонида тарихчи олим Карим Норматов «Миллий ифтихор ва инсонпарварлик» мақоласида мамлакатимиз фуқароларининг шу ватан фарзандлари экани билан фахрланиш туйғуси нималарга асосланиши ҳақида фикр юритади. Абдураҳим Эркаев «Мустақиллик ва маданий мерос» мақоласида истиқлол туфайли бой маданий меросимиз хазиналарини ўрганишда баъзи таъқиқлар олиб ташланиши катта имкониятлар очганини таъкидлайди.

«Мулоқот» журналида «Партия ҳаёти» рукни ҳам очилди. Журналнинг бу сонида ХДП Андижон вилоят кенгашининг биринчи котиби Расулжон Мухторов «Эътиқод ва эзгулик» мақоласида ўз фикр мулоҳазалари билан ўртоқлашган.

Шарқшунос Абдусодиқ Ирисов «Тасаввуф ва Аҳли Суффа» мақоласида Расулуллоҳ замонидаги илк мутасаввуфлар ҳақида қимматли маълумотлар беради. Адабиётшунос Назар Ражабовнинг «Амир Темур Навоий талқинида» мақоласи буюк Соҳибқиронга улуғ шоирнинг чуқур эҳтироми балқиб туради. Атоқли олим Ботирхон Валихўжаевнинг «Бедил ижоди ва маънавиятимиз» мақоласи теран фикрларга бойлиги билан ўқувчини қизиқтиради. Файласуф олимлар Мираҳмад Абдуллаев ва Маъруф Аброров «Мен сизни яхши кўрар эдим, одамлар»... тақризида миллий истиқлол мафкураси асосларини ишлаб чиқишда ўз ҳиссасини қўшган забардаст олим марҳум Ҳайдар Пўлатовнинг китобида кўтарилган муҳим ижтимоий, маънавий муаммоларни таҳлил этадилар. Муаллифлар ушбу тўплам мустақил Ўзбекистоннинг шаклланиши ва ривожланиши, миллий мафкура, демократик-ҳуқуқий давлат маданий-маънавият, қадрият муаммолари билан шуғулланувчи илмий ходимлар, ўқитувчилар ва китобхонлар оммасига мўлжалланганлигини таъкидлайдилар.

Журналнинг янги сонида Маҳкам Маҳмуднинг «Бойсунғур ибн Шоҳруҳ», Урфон Отажоннинг «Ҳумоюн қабул» бадеаларида темурийлар даври маданий ҳаёти лавҳалари билан танишасиз. Аҳрор Ҳасановнинг «Ўзбек миллий давлатчилиги» мақоласи ҳам муаллиф ва талабаларга, ватан, давлат тарихи билан қизиқувчиларга яхши озиқ беради.

Доно замондошларимиздан бири Ғайбулла-ас-Саломнинг ватан ва она тили ҳақидаги манзумаси, Тўлқин шеърлари, Иброҳим Хўжамуродовнинг «Овасто»да маънавият муаммолари», тиббиёт олими Боқи Ғаниевнинг «Шифокор қасамёди ва ахлоқ» мақолалари ҳам катта қизиқиш билан ўқилади.

«Мулоқот» дафинаси» рукнида ҳамишагидай қизиқарли, фойдали маслаҳатлар берилган.

Таҳририз хатлар

АҲИЛЛИК БОР ЖОЙДА

Жамбул шаҳрида яшаб турган ўзбекларнинг ишлари ва миришкорликларини кўриб, уларга меҳрим ортади. Қардошларимиз вилоят марказининг Наманган-Кога мавзесида истиқомат қиладилар. Ўзбегу қозоқлар оға-инидек, қуда-андадек, жондош ва қариндош бўлиб кетишган. Жамбуллик ўзбеклар ўзига хос қадриятларни сақлаш йўлида саъй-ҳаракатлар қиладилар. Кўчаларга Наманган, Тошкент, Ўзбек номларининг берилиши ҳам уларнинг истаги бўйича амалга оширилган. Яқинда эса Оржоникидзе кўчаси генерал Собир Раҳимов номи билан аталадиган бўлди. Кўчалардан бирига Самарқанд номининг берилиши бежиз эмас. Чунки Жамбул билан Самарқанд биродарлашган шаҳарлардан ҳисобланади.

Шу кунларда Жамбул шаҳрининг 2000 йиллик тўйига тайёргарлик кўрилмоқда. Бу хайрли тадбирни амалга оширишда ўзбеклар жонбозлик кўрсатишмоқда. Улар шаҳардаги қадимий бинолар ва масжидларни таъмирлаш билан «Тараза ёдгорлиги» мажмуини тикламоқдалар. Сарф-харажатлар эса меҳр-мурувват жамғармаси ҳисобига бўляпти.

Аҳат АБДУХАЛИЕВ.

"ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ" *таҳририяти почтасидан*

«ТЕЛЕЭКРАН ОДОБИНИ БУЗМАНГ» МАҚОЛАСИНИ ЎҚИБ

«Ўзбекистон овози» саҳифасида шу мақолани ўқидиму кўнглим сув ичгандай бўлди. Билмадим, балки мен ўзим шунақаманми, ҳар қандай телевизор кўрсатувлари кўпинча одамда тескари таассурот қолдираётгандай туюлади. Сирасини айтсам, оила аъзоларимиз ҳам анчайин зерикишган. Балки бу ўша мақолада айтилганидек «телебанги» дардининг асорати бўлса керак.

Мен ҳам экран ёрдамида ўзаро бир-бирларини табриклашларга қаршиман. Гоҳида шундай бўладики, одамларнинг қувончи ташвишлари, ҳаётда қолдираётган излари, тараққиёт йўлидаги саъй-ҳаракати, маънавиятимизни бойитишга оид юмушлари ҳақида ҳеч қандай кўрсатувлар бўлмайди. Назаримда бунга ҳам масаланинг моддий тарафи рўкач қилинса керагов. Наҳотки, умримиз моддийлик билан ўлчанса.

Бизнинг қишлоқда 19 минг аҳоли яшайди. Афсуски, киногa ошиқ қанларни учратмайсиз. Лекин истайдими, истамайдими кўзни телевизордан узишмайди. Шу боис таклифларим бор: Телестудиялар марказлаштирилса. Дастури, сухандони албатта қатъий назоратда бўлса. Тижорат деб ҳар нарсани экранга олиб чиқилавермаса. Кўрсатишга мўлжалланган манбалар ҳокимлик, қолаверса, бошқа мутасаддилар билан олдиндан келишилса.

Лекин Ўзбекистон телевидениесининг кўрсатувларида ўзгаришлар бўлаётганини эътироф этиш керак. Чунончи, «Хумо», «Сумбула», «Иқбол», «Оила» каби янги дастурлар кўпчиликка маъқул бўлмоқда. Бир истак, у ҳам бўлса, бундай қизиқарли кўрсатувлар кеч соат 22.00 гача намойиш этилса, айни муддао бўларди.

А. ҲАМРОҚУЛОВ,
Булоқбоши тумани.

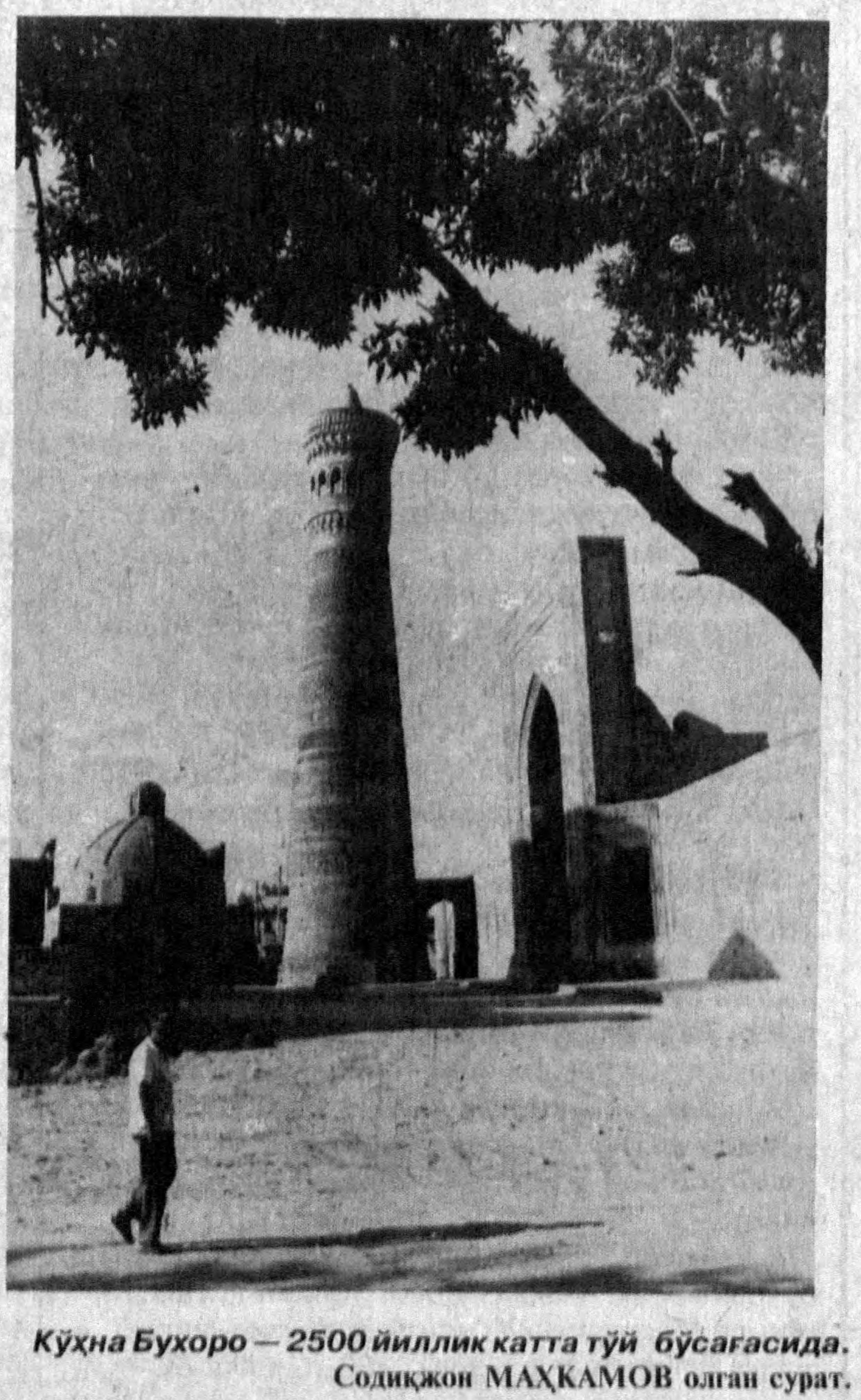

Кўҳна Бухоро — 2500 йиллик катта тўй бўсағасида.
Содиқжон МАҲКАМОВ олган сурат.

Инсон хотираси азиз

ГЕНЕРАЛНИ ЁД ЭТИБ

Марҳумларни ёд этиш, кекса ҳамкасб фахрийларнинг ҳурматини жойига қўйиб, улар ҳолидан хабар олиб туриш республика Ички ишлар вазирлигида яхши анъанага айланиб бормоқда. Яқинда бу ерда бўлиб ўтган маърифат соатида ажойиб инсон, адлия, прокуратура ва ички ишлар идораларининг собиқ ходими, жонкуяр ташкилотчи-етакчилардан бири, ички хизмат генерал-майори, марҳум Мурот Шералиев таваллудининг 80 йиллигига бағишланган хотира кечаси бўлиб ўтди.

Анжуманда унинг ҳамкеблари, шогирдлари, турли соҳаларда фаолият кўрсатиб бугунги кунда кексалик гаштини сураётган дўстлари иштирок этди. Собиқ ички ишлар вазири, истеъфодаги ички хизмат генерал-майори Тожиддин Жалилов, табобат фанининг жонкуярларидан бири, медицина фанлари доктори, профессор Шабот Хўжаев ва таниқли журналист, «Ўзбекистон матбуоти» журналининг бош муҳаррири Зиёд Есенбоев кечада сўзга чиқиб марҳумнинг ҳаёт фаолиятидан сўзлаб бердилар.

Маърифат соатини Ички ишлар вазирлиги шахсий таркиб билан ишлаш хизмати бошлиғининг ўринбосари, милиция подполковниги Ўткир Жўраев олиб борди.

Шуҳрат РЎЗИЕВ,
журналист.

«Ўзбекистон овози»га *Жавоб берадилар*

«ЎЗИДА ЙЎҚ ЙЎРИҚНИ БИЛМАС»

(«Ўзбекистон овози», 1996 йил 25 январь)

«Туман ҳокимлиги шуни маълум қиладики, «Ўзбекистон овози» газетасининг 1996 йил 25 январь сонида чоп этилган «Ўзида йўқ йўриқни билмас» сарлавҳали танқидий мақола туман ҳокимлигида атрофлича муҳокама қилинди.

Туманимиздаги Гагарин шаҳрида, «Янгидала», «Тошкент» ва бошқа хўжаликларда аҳолига маиший хизмат кўрсатиш соҳасидаги йўл қўйилган камчиликлар ҳақиқатдан ҳам мавжуд.

Туман ҳокимлиги томонидан ушбу масалани ижобий ҳал қилиш, йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш мақсадида чора-тадбирлар белгиланди. Туман аҳолисига маиший хизмат кўрсатиш уюшмаси ва шаҳобчаларининг фаолиятини такомиллаштириш ва ривожлантириш мақсадида белгиланган тадбирларни ишга туширишни таъминлаш, Гагарин шаҳри ва қишлоқларда аҳолининг кундалик эҳтиёжи учун энг зарур бўлган сартарошлик, этикдўзлик, бичув-тикув ва бошқа маиший хизмат турларини ташкил этиш учун хўжалик ҳамда корхоналар томонидан ишлаб чиқариш майдонлари, маблағ ажратиш чоралари белгиланди, ижроси қатъий назоратга олинди.

Шуни маълум қиламизки, туман ҳокимининг қарори билан аҳолига маиший хизмат кўрсатиш соҳасида йўл қўйилган камчиликлар, ушбу соҳа фаолиятида назоратни бўшаштириб юборганлиги учун туман ҳокими ўринбосари С. Хидирбоев маъмурий жазоланди.

Танқидий мақола Гагарин шаҳар ҳокимлиги ва қишлоқ фуқаролар йиғинларида батафсил муҳокама қилиниб, тегишли чора-тадбирлар белгиланди. Ҳокимлик келгусида иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштира бориб, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш ва тадбиркорликни ривожлантириш, бугунги ўтиш даврида олдинга сурилган вазифаларни бажариш борасида кенг кўламда иш олиб бораверади.

Мирзачўл туман ҳокими
Т. ЕСИМОВ.

Ҳаётнинг оғриқ нуқталари

Ҳаёт бир карра олдинга босди. Кечаги ҳадик-сирашлардан асар қолмади. Бозор нима? Иқтисод нима? Тадбиркор қандай бўлиши керак? Буларни озми-кўпми англадик.

Энди, тадбиркорнинг қуввати дуч келадиган ғовларга бардош берадими-йўқми? Мақоламиз шу ҳақда.

ТОШНИ ЁРГАН ГИЁҲ

ёхуд бир тадбиркор бошидан кечган ажаб савдолар

Унинг 1974 йилда орзуси ушалди: Пастдарғом туманидаги йирик чорвачилик мажмуи қурилишига раҳбарлик қила бошлади. Ён-атрофдаги қишлоқлар ўшанда газлаштирилди. Янги йўллар қурилди. Замонавий иссиқхоналар бунёд этилди. Ташландиқ ерлар ўзлаштирилиб, етти гектар боғ барпо қилинди. Айни вақтда Диловар Эргашев қўшни хўжаликдан шартнома асосида икки гектар ер олиб, картошка экар, тўрт-беш бош сигир, ўттизга яқин қўй боқарди. Ўшанда ҳам топиш-тутиши ёмон эмас, турмуши яхшигина кечаётган эди-ю... Лекин каттароқ ишларга бош қўшгиси келарди.

1987 йилда Каттақўрғон чорвачилик мажмуи ем-хашак тайёрлаш бўлими бошлиғи вазифасига тайинлангач, унда янада кенг кўламли ишлар билан банд бўлиш имконияти пайдо бўлди. Уч йил давомида чўлнинг Каттақўрғон тумани ҳудудидаги қисмидан 980 гектар ер ўзлаштирилди. Янги йўллар қурилди. Юз гектар ер боғ бўлди. Бу йўллар Диловар акани чўл одамларининг кўнглига олиб кирди. Боғлар эса... афсуски, уларнинг олдинги шовуллаши, файзи ҳозир йўқ. У меҳнати эвазига улус орасида эътибор топдию, манфаат топмади. Ўзи бошқараётган бўлимни шартнома асосида ширкат қилиб беришларини сўраган эди. Аммо кўнишмади. Ҳар куни машинада юзлаб чақирим йўл босиб ишга бориб-келиш, ташаббус йўлига қўйилаётган расмиятчилик тўсиқлари ҳафсаласини пир қилди. Устига устак дардга чалинди. Охири чўлдан қайтишга, қаршиликлардан чекинишга мажбур бўлди. Лекин қуруқ қайтмади — ортида улкан боғлар қолди...

1990 йилнинг сентябрида Пастдарғом тумани ҳудудида жойлашган вилоят техника таъминоти Улуғбек ишлаб чиқариш базаси қошидаги ёрдамчи хўжалик ўрнида деҳқон хўжалигини ташкил этиш имкони туғилди. Чунки бу хўжалик ташкилотга катта иқтисодий зарар етказаётган эди. У тадбиркорлик билан ҳаракат қилиб, тез орада ўз деҳқон хўжалигини оёққа қўйди. Хўжаликнинг насос ёрдамида суғориладиган ва лалми ери 28,3 гектарни ташкил этарди. Қўшни «Навбаҳор» жамоа хўжалигидан шартнома асосида 12 гектар ер қўшиб олинди. Тез орада қорамоллар сони 120 бошга етди. Яна қўшимча равишда 1300 бош қўй, юзта чўчқа боласи сотиб олиниб, қўтон қурилди. Ери туташ Нуробод туманининг «Сазаған» жамоа хўжалиги билан беш йил муддатга шартнома тузилиб, саксон беш гектар яйловга лойиҳа асосида сув чиқарилди. Сув бўйига мажнунтоллар ўтқазиш, чорбоғлар барпо этиш режалаштирилди.

Сув чиқарилиб, экишга тахт қилинган 85 гектар ер «Сазаған» давлат хўжалиги ва туман раҳбарларига тайёр луқма бўлиб кўринди, шекилли, шартнома бузилиб, ер ўзининг қонуний эгаларидан тортиб олинди. Сарф-харажатни қоплашни... Ҳеч ким ўйлаб ҳам кўрмади. Қанча тортишувлар ва асаббузарликлардан кейин у йигирма гектар ерни қайтариб олишга муваффақ бўлди. Орадан икки йил ўтиб «Сазаған»дан «УзҚУ» ижара хўжалиги ажралиб чиқди ва Эргашевнинг хўжалиги янги хўжалик ҳудудига ўтди. Янги раҳбарлар илгариги шартномани тан олишмади. Хўжаликка тегишли «ДТ-75» ҳайдов трактори, плуг, мола ва бошқа механизмлар ўғирланди. Нурободтуман ички ишлар бўлими ўғриларни ҳануз излаяпти...

Ёрдамчи хўжалик чорвасига молхона торлик қилиб қолгани сабабли Диловар Эргашев «Дўстлик» жамоа хўжалигининг бўшаб ётган молхонасини ижарага олди. Таъмирлаб турли механизмлар билан жиҳозлади. Ҳамма иш битгач, кутилмаганда «Дўстлик» раҳбарлари билан ҳам келишув бузилди. У яна қилган меҳнати ва харажатга куйиб қолаверди. Энг ачинарлиси, қишда сақлаш учун жой бўлмаганлиги боис чорванинг катта қисми сотилди. Дард устига чипқон, деганларидек, ёрдамчи хўжаликнинг 223 бош қўйи, бир ҳўкизи ва уч чўчқаси ўғирлаб кетилди. Ўғрилар аниқ бўлса-да, жиноий иш очилмади.

Пастдарғом тумани агросаноат уюшмасининг буйруғи билан туман техника таъминоти корхонасига тегишли, бузилиб ётган «Газ-53» автомашинаси Эргашевнинг ихтиёрига берилди. Машина тўлиқ таъмирлангач, ёрдамчи хўжалик ҳисобига ҳужжатлаштириш учун техник паспорт сўралганда унга яп-янги машинанинг нархини талаб қилиб, ҳисоб қоғози тутқазишди. На илож? Осмон олис, ер қаттиқ. Тўлади. Шундан кейин Раззоқ Рўзиев машинани уйига олиб кетиб, шахсий манфаати учун фойдалана бошлади. Диловар Эргашев бу ҳақда туман ички ишлар бўлимига мурожаат қилганидан кейин ҳам ҳайдовчини жазолашга шошилмади. Талаб қилинавергач, икки йил ўтиб, «Автомашина туман техника таъминоти корхонасига тегишли» деб жавоб қайтарилди. Бу корхона маъмурияти автомашина Д. Эргашевга қарашли эканини билдиргач... воқеалар янада ғалати тус олди. Туман автомобиль назорати, ички ишлар бўлими ходимлари жиноятни яширишга уринишди. Р. Рўзиевга машинага тегишли қалбаки ҳужжатлар тўғрилаб беришда ўзгача йўл тутилди. Вилоят ички ишлар бошқармасининг иқтисодий жиноятчиликка қарши кураш бўлими ва вилоят ДАННинг мазкур жиноят иши бўйича текширишларини хулосасини ҳам четлаб ўтишга ҳаракат қилинди. Ниҳоят, туман ички ишлар ва ДАН бўлимларининг бу «уйини»га вилоят прокуратурасининг текширишларигина нуқта қўйгандек бўлди. Жиноий иш юзасидан тўпланган барча ҳужжатлар Пастдарғом туман прокуратурасига топширилиб, жиноий иш қўзғатилди. Энг қизиғи, иш судгача бориб етмади. Тергов давомида 1990 йил 43850 рубль нархланган автомашинанинг ҳозирги баҳоси 43 сўм 85 тийин деб ҳисобланиб, миқдор кам бўлганлиги сабабли жиноий иш ёпилди. Автомашинанинг ҳужжатлари кимлар томонидан қалбакилаштирилгани очилмай қолаверди.

Ўша йили ўғирланган 223 бош қўйнинг қисмати ҳам ғалати якун топди. Орадан уч йил ўтгач, Пастдарғом туман судида шунча қўйнинг ҳозирги баҳоси 468 сўм деб белгиланди ва буям миқдори кам бўлганлиги боис ўғрилар жазосиз қолдирилди. 1992 йилнинг январь ойида Гўзалкент туманидаги «Машъал» жамоа хўжалигидан 50 бош қорамол сотиб олиш учун 78 минг сўм пул ўтказилган эди. Лекин ҳануз молдан ҳам, пулдан ҳам дарак йўқ.

Хўжалик ўзлаштирган 12 гектар яйлов обод бўлди. Унда икки йил яхши ҳосил олинди. Аммо 1994 йилда қонуний тузилган шартномани назар-писанд қилишмай, ерни тортиб олишди. Оқибатда ҳосилдор ер яна ташландиқ ҳолга келди.

Шунча катта йўқотишлардан сўнг ҳам бу хўжалик хонавайрон бўлиб кетмади. Аксинча, Диловар ака тошни ёриб чиққан гиёҳдек қаршиликлар қуршовида ўсди. Мустаҳкамланди. Асосий эътибор йўқолган нарсаларга эмас, балки ерга қаратилди. Ундан унумли фойдаланиб, гектаридан 450-500 центнердан озуқа олишга эришилди. Пиёз, қовун-тарвуз экилиб, яхши даромад қилинди. Сотиб юборилган чорванинг ўрни техника ҳисобига тўлдирилди. Хўжалик кучи билан қўшимча чўчқахона, омбор, молхона, дўконлар қурилди. Бошқа хўжаликлар учун пуллик техника хизмати кўрсатиш жорий этилди. Ўшандаям, уларнинг ҳақини еб кетган ташкилотлар бўлди. Масалан, 1993 йил Жума карьерига хўжалик ўз техникаси билан 2 минг тонна қум ташиб берди. Аммо хизмат эвазига ҳалигача бир тийин ҳам ололгани йўқ. Ўша йили «Гўзалкент» савдо базасига вақтинча сақлаш учун 122 тонна 700 килограмм пиёз топширилган эди. База маъмурияти пиёзни ўзича сотиб юборди. Фақат ички ишлар ходимларининг аралашувидан кейин, орадан бир йил ўтиб, беш тоннагина пиёзнинг ҳақи ундириб олинди.

Тут қанча каллакланмасин, барибир ўсаверади. Диловар Эргашевнинг хўжалиги ҳам шунча қарама-қаршиликларга қарамай ўсмоқда. Унинг моддий ва техник қуввати ортди. Энди фаолият доирасини янада кенгайтириш зарурати туғилмоқда. Яқинда «Ўзбекистон» жамоа хўжалигининг эски ва яроқсиз ҳолда ётган 400 бош сигирга мўлжалланган молхонаси ем тайёрлайдиган цех ва бошқа бинолари билан сотиб олиниб, таъмирлашга киришилди. Бундан ташқари, тикув машиналари, мойжувоз, бетон блок ишлаб чиқарадиган ускуналар сотиб олинди. Энди хўжалик учун гўшт, сут ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлайдиган цехлар керак. Бунинг учун яна бинолар зарур бўлади. Туман ҳудудида фойдаланилмай ётган иморатлар кўп. Ижарага оламан деса... оғзи куйган.

Ҳозир хўжаликда йигирма олти киши меҳнат қиляпти. 8 та трактор, 9 автомашина, иккита комбайн ва бошқа техника воситалари бор. 50 бош қорамол, 300 бош чўчқа боқиляпти. Молхона таъмири битгач, чўчқаларнинг ҳаммасини пуллаб, ўрнига қорамол олмоқчи. Фақат ер масаласи ҳал бўлмай турибди.

Беҳуда текшир-текширлар даврида қанчадан-қанча юмушлар қилинмай қолди. Ишлашга фурсат ортмади. Очиқдан-очиқ зўравонлик қилишга уринган тегишли маҳаллий ташкилотлар ва уларнинг раҳбарлари бу ажаб савдолардан ўзлари учун тегишли хулоса чиқариб олдиларми? Диловар Эргашев эса... янгидан-янги зарбаларга шайланиб яшаётир.

Мухтор КОМИЛОВ,
журналист.
Қурбон АЛИ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

***ТАҲРИРИЯТДАН:** Мамлакатимиз Президенти халқ депутатлари Самарқанд вилоят Кенгаши сессиясида «Халқимиз меҳнаткаш, меҳнатга ижобий ёндашадиган тадбиркор ва бунёдкор халқ. Унга имконият керак, холос», деган эди. Юртимизда ишлаймиз, интиламиз, яхши яшаймиз деган кишига ҳар томонлама имконият ва ҳуқуқий кафолат яратилган. Бироқ, айрим жойларда аҳоли расмиятчилик ва тўрачилик иллатларига дуч келмоқда.*

Лекин бугун Самарқандда янгича руҳ ва соғлом муҳит нафаси сезиляпти. Чунки вилоятда тўғри кунга катта умид ҳамда иқтисодий ислоҳотларнинг истиқболига ишонч уйғоняпти. Шундай экан, пастдарғомлик тадбиркор Диловар Эргашевнинг савобли ишларига бўлган эскича муносабат ҳам ўзгарар...

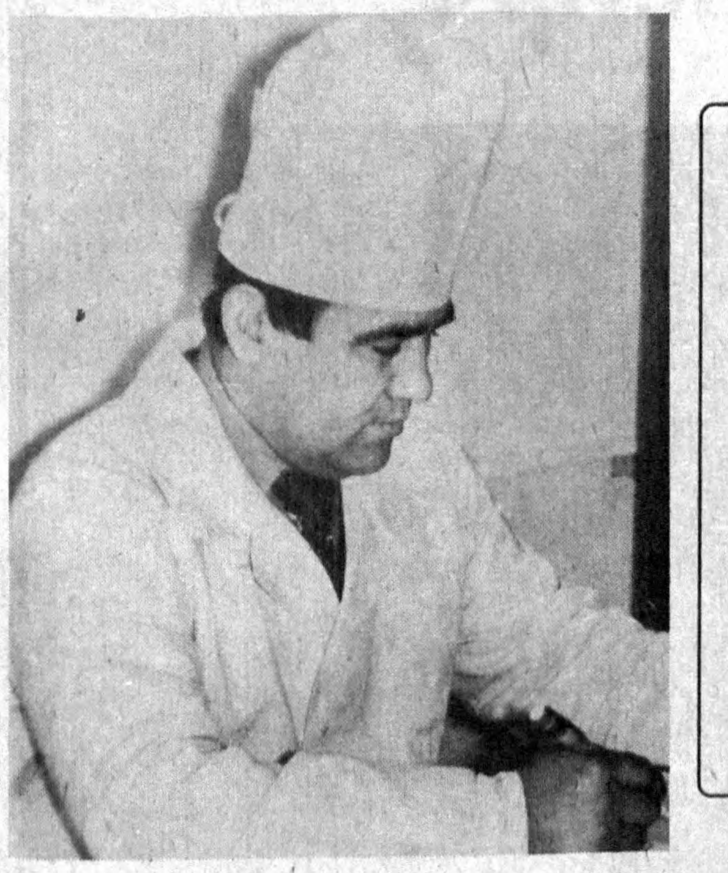

Сурат ва сийрат

БУРГУТНИНГ КЎЗИ, АРСЛОННИНГ ЮРАГИ ВА... АЁЛНИНГ ҚЎЛИ

Кўпчилик, яхши жарроҳлар қишлоқларда йўқ, деб ўйлайди. Шунданми, тиши оғриб қолса-да шаҳарга чопади. Автобусда, поездда ортиқча пул сарфлаб, қанча вақт кетказиб, узоқ-олисга бориб-келади. Унинг йўлига кўз тикиб турганлар эса бемордан-да қаттиқроқ оғрийдилар.

Қашқадарё вилояти Касби туманидаги марказий касалхонанинг жарроҳлик бўлими мудири, олий тоифадаги врач-жарроҳ Ҳамроқул Юнусов: «Катта хирургияни қишлоқ касалхоналарига дадил олиб кириш лозим, — дейди. — Шунда одамларимизнинг оварагарчилигу, сарсонгарчиликлари озаярди. Туман марказий касалхоналарида хирургик марказлар тузиш — тиббиётимиз олдида турган муҳим вазифалардан биридир».

Ҳамроқул Юнусов бошчилик қилаётган жарроҳлик бўлими жарроҳлари Касби туманидан ташқари Усмон Юсупов, Баҳористон сингари туман меҳнаткашларига ҳам беминнат хизмат кўрсатмоқдалар. Чунки бу ерда мия, буйрак, ошқозон, ичак, дастлабки босқичдаги юрак операциялари каби 57 турда жарроҳлик усуллари муваффақиятли амалга оширилмоқда. Бу касалхонада замонавий жарроҳлик ускуналари йўқ эмас. Аммо касалхонани замонавий ускуналар билан бойитиш борасида туман ҳокимлигидан вазирликкача бўлган идораларда режалар тузилмоқда.

— Раҳматулла Файзуллаев, Раҳим Сатторов, Музаффар Каримов, Ширинбой Ёгмуров, Рустам Панжиев каби ҳамкасбларимиз билан бирга меҳнат қилаётганимизга йигирма йилдан ошди, — дейди Ҳ. Юнусов. — Шу давр мобайнида ҳар куни эл ардоғини ҳис этиб ишлаймиз. Одамларимиз шифокорларга алоҳида иззат-икром кўрсатишади. Шу туфайли биз умримизни тиббиётга тикдик. Етмишинчи йилларнинг бошларида Бешкент туманидан келиб, шу чўл тумани касалхонасида жарроҳлик бўлимини ташкил этганимизга бугун шукроналар айтамиз.

— Ҳамроқул ака, жарроҳ учун энг зарур фазилат нима?

— Жарроҳда бургутнинг кўзи, арслоннинг юраги, аёлнинг қўли бўлиши лозим.

Салим АШУР,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

Маънавиятимиз илдизлари

МИЛЛИЙ ВИЖДОН — МИЛЛИЙ АХЛОҚ...

Тарих илми шундан далолат берадики, миллий мафкура ва миллий виждон тушунчалари бир- бири билан узвий боғланган. Айни пайтда уларнинг иккиси бир нарса ёки бир ижтимоий ҳодиса ҳам эмас. Миллий мафкура тушунчаси миллий виждон тушунчасига нисбатан ижтимоий-сиёсий тизимлар, иқтисодий ҳолатларга берилувчан ва бундай ўзгаришларни ўзида намоён этишга мойил бўлади. Миллий виждон асрлар давомида мавжуд бўлган ва даврлар ўтиши билан ўз мазмунини бойитиб борадиган, бироқ ўз моҳиятини ўзгартирмайдиган ижтимоий ҳодисадир.

Ўзбеклар, уларнинг аждодлари бўлмиш туркий халқларда миллий виждон масаласи қай даражада эди, деган саволга жавоб берайлик. Ўзбеклар тарихда меъёр ва эҳтиёткорлик, вазминлик ва адолатпарварлик билан иш юритганликлари ҳамда миллий, диний, инсоний ҳис-туйғуларга содиқ бўлганликлари учун ҳам фақат ўзларига хос бўлган миллий виждон яратганлар.

Унинг юзага келишида, ҳеч шубҳасиз, диннинг ўрни ниҳоятда катта. Кейинги пайтда миллий мафкура, айрим ҳолларда миллий онг, виждон тўғрисида гапирганда уларни ислом динининг Марказий Осиёга кириб келиши билан боғланиши одат тусига кирди. Тўғри, ҳозирги ўзбек миллий виждони, унинг мазмун-моҳияти ислом дини билан чамбарчас боғлиқ. Аммо, бу билан исломгача бўлган ақидаларни унутиш ҳам инсофдан эмас. Хусусан, зардуштийлик таълимотида имон, виждон уч асосий таянч: фикрлар софлиги, сўзнинг собитлиги, амалларнинг инсонийлигига асосланади. Бу нарса бизнинг миллий виждонимиз шаклланиши тарихи жуда узоқ эканлигидан далолат беради. Агар б из «Авесто»нинг фақат диний эмас, айни пайтда тарихий, фалсафий, адабий-бадиий манба сифатида қимматли асар, аждодларимизнинг узоқ ўтмиши тарихи ва тафаккур тараққиётининг қомусий йиғиндиси эканлигини назарда тутсак, унда юқоридаги факторлар яна асослироқ тусга киради.

Миллий виждон тушунчасини Ватан, ватанпарварлик туйғуларисиз англаб бўлмайди. Ватанфурушда миллий виждон нима қилсин! Ўйлаб кўрайлик, халқимиз ўз тарихий тараққиётида қанчалар қийинчиликлар ва жабр-зулмларни кўрган бўлса-да, Ватанига, халқига содиқ қолган. Бу миллатимизнинг ўзига хос саналган анъанавий мафкуранинг кўриниши эмасми?

Туркий халқларда Ватан туйғуси жуда юксак бўлганлигига Билга ҳоқон ҳам гувоҳлик беради. У Ватанни сақлаб қолиш фақат ҳоқоннинг ўзига эмас, халққа ҳам боғлиқлигига, самимийлик билан ёлғонни фарқлай билишга, қаттиқ гапирган, қаттиққўл ҳоқон ўз халқига ёмонликни раво кўрмаслигига ишора этган: «Эй туркий халқ, тўкис ишонувчансан, самимий, носамимийни ажратмайсан, ким қаттиқ гапирса, самимийни ҳам танимайсан».

Демак, туркий халқлар, ўзбекларда миллий виждон араблар истилосигача бўлган даврда ҳам мавжуд эди. Хўш, нега ислом дини миллий виждоннинг таркибий қисми сифатида бизнинг ҳудудимизда тез ўзлаштирилди? Назаримизда, унинг сабаби арабларгача бўлган туркий халқлардаги ҳамда исломга хос якка худолик ва ундан келиб чиқадиган ижтимоий ҳодиса эди. Бой туркий мафкура бой ислом диний мафкураси билан қўшилиб дунёда ўзига хос энг одил, адолатли, маърифатли миллий виждонни яратди. Бундай ҳодисаларнинг рўй беришида ҳозирги Ўзбекистон ҳудудида яшаб ўтган аллома фузало ва мутафаккирларнинг ўрни катта бўлган.

Ўзбегимнинг виждони ҳар қандай босқинлар, истилолар даврида ҳам ўз мазмун-моҳиятини ўзгартирмади.

Бу тушунча буюклик билан чамбарчас боғлиқ. Халқ, миллатнинг буюклиги унинг виждонига умрбоқийлик, ўлмас руҳ бағишлайди. Буюкликка зўравонлик, урушлар йўли билан интилиш ва шу орқали миллий виждонни пайдо қилиш мумкин эмас. Туркий халқлар тарихи шундан далолат берадики, буюклик фақат ҳалол меҳнат, ўз имкониятидан фойдаланиш туфайлигина юз бериши мумкин.

Миллий виждон миллий ахлоқ билан чамбарчас боғлиқ. Тарих шундан гувоҳлик берадики, қайси халқ ўз миллий ахлоқига эга бўлмаса, у ўзгалар ахлоқи натижасида ўзининг миллийлик хусусиятини йўқотади. Демак, ўша миллат йўқ бўлади. Бу тарих ўз илдизлари билан мозийнинг энг узоқ даврларига бориб тақалганлиги учун ҳам у ўлмасдир.

Биз билдирган мулоҳазалар миллий, ўзбекона виждон тўғрисидаги фикрларнинг айримларидир. Айни пайтда истиқлол туфайли миллий мафкура ва миллий виждон тўғрисида баралла гапира олиш имкониятининг берилганлигини тарихий тараққиёт неъмати, Оллоҳнинг инояти сифатида тушуниш мумкин. Демак, вазифа миллий виждонни поклаш, уни янги сифат ва мазмун билан бойитишдир.

Абдихалил МАВРУЛОВ,
Абдулла Қодирий номидаги Тошкент Давлат маданият институти проректори, тарих фанлари доктори, профессор.

ДУНЁ ВОҚЕАЛАРИ

ЯНГИЛИКЛАР, ХАБАРЛАР, ФАКТЛАР

ЖАНГАРИЛАР ҒАЗАБЛАНМОҚДА

• ОЛЬСТЕР. Маълумки, кейинги пайтларда Буюк Британиянинг Ольстер вилоятида Ирландия республика армияси (ИРА) жангарилари қўпорувчилик ҳаракатларини яна кучайтирди. Уларнинг мақсади Буюк Британия ҳудуди бўлган Шимолий Ирландия билан Ирландия Республикасини бирлаштиришдир.

Куни кеча яна беш юз нафар аскардан иборат инглиз ҳарбий хизматчилари Ольстердаги хавфсизликни таъминлаётган кучлар сафини мустаҳкамлашга етиб келди.

ТРОПИК ЁМҒИРЛАР ОФАТ КЕЛТИРДИ

• ПРЕТОРИЯ. Икки ҳафтадан буён Жанубий Африка Республикасида (ЖАР) тўхтовсиз ёмғир ёғмоқда.

Дастлабки маълумотларга кўра, мамлакатда рўй берган сув тошқини натижасида 60 нафар киши ҳалок бўлди, юзлаб кишилар бошпанасиз қолди. Мазкур офат қишлоқ хўжалигига ҳам катта зарар келтирди. Дарё сувининг тошиб кетиши туфайли олти вилоят сув остида қолиб кетди. Аҳоли турар жойлари вайрон бўлди. Мамлакат об-ҳавони кузатиш бюросининг хабарига кўра, тропик ёмғирлар яна икки кун сурункасига давом этади.

СУРАТДА: Англия полицияси.

ҚАРОР ЎЗГАРТИРИЛДИ

• МАНИЛА. Филиппин ҳукумати мамлакатда истиқомат қилаётган вьетнамлик қочқинларни мажбуран ўз ватанига қайтариш ҳақидаги қарорини ўзгартирди.

Маълумки,- бундан бир ой илгари Филиппин ҳукумати вьетнамлик қочқинларни 15 февралга қадар мамлакатдан бадарға қилиш тўғрисида қарор қилган эди. Лекин вьетнамликлар агар Филиппин ҳукумати уларни бадарға қилгудай бўлса, оммавий равишда ўз жонларига қасд қилишларини маълум қилган эдилар.

Филиппин ташқи ишлар вазири Доминго Слазоннинг таъкидлашича, вьетнамлик қочқинларга бу ерда яшаш учун вақтинчалик рухсатнома берилади.

Айни вақтда Жанубий Осиё мамлакатларидаги қочқинлар лагерларида 39 минг нафардан зиёд вьетнамлик бор. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти қарорига кўра, улар 1 июлга қадар ўз ватанига қайтарилиши керак. Чунки, мазкур лагерларни озиқ-овқат билан таъминлаш учун маблағ етишмаяпти.

ҚИРОЛ БАРҚАРОРЛИК ОМИЛИ БЎЛДИ

• КАМПАЛА. Уганда давлатида монархия тузумининг қайта тиклангани ига икки йил бўлди. Мамлакат қироли Рональд Мувенда Мутеби 2 ёки маҳаллий аҳоли тили билан айтганда «Кабака» АҚШдаги Гарвард университетига ташрифи чоғида монархия ўрнатилиши туфайли Угандада сиёсий барқарорлик вужудга келганини таъкидлади.

Қиролнинг фикрича, ғарб мамлакатларида Уганда тўғрисида салбий тасаввур пайдо бўлган. Ҳақиқатда эса аҳвол ўзгача — мамлакатда 11 йилдан буён барқарорлик ҳукм сурмоқда. Илгариги сиёсий беқарорлик айни вақтда бутунлай бартараф этилган.

Шуни таъкидлаш керакки, Мувенда Мутеби 1966 йилдан 1985 йилгача Англияда таҳсил кўриб, журналистлик билан шуғулланган.

НАТО САФИ КЕНГАЯДИ

• БРЮССЕЛЬ. Марказий ва Шарқий Европа мамлакатлари 1998 йилдан бошлаб НАТОга қабул қилинадилар. Шимолий Атлантика ассамблеяси раиси Карстен Фойгт НАТОга аъзо мамлакатлар парламентлараро ташкилотининг қўшма мажлисида шу ҳақда маълум қилди.

Карстен Фойгтнинг фикрича, Европа Кенгаши билан Ғарбий Европа Кенгашини ўзаро бирлаштириш вақти келди. Агар бу ҳамжамиятлар ўзаро бирлашса, янги, иқтисодий жиҳатдан бақувват трансатлантик ҳамжамият вужудга келади.

ТЎЛҚИНГА БАРДОШ БЕРОЛМАДИ

• СИНГАПУР. Филиппин қирғоқлари яқинида «Гретхен» кемасининг ҳалокатга учраши туфайли 32 нафар киши ҳалок бўлди. Ачинарлиси шундаки, уларнинг 20 нафари болалардир.

Айни вақтда қутқарувчилар гуруҳи ва маҳаллий балиқчилар 126 нафар кишининг ҳаётини сақлаб қолишга муваффақ бўлдилар. Шундай бўлса-да, 20 нафарга яқин кишининг тақдири номаълум қолмоқда.

Маълумотларга кўра, ҳаддан ташқари оғир юк ортилган кема кучли денгиз тўлқинига бардош бера олмаган.

КОНСУЛХОНА ХОДИМИ САНЪАТ АСАРЛАРИ ЎҒРИСИ ЭКАН

• САНКТ-ПЕТЕРБУРГ. Япониянинг Санкт-Петербургдаги консулхонаси ходими Тосиро Сато нодир санъат асарларини Россиядан олиб чиқиб кетишга уринганликда айбланмоқда. У шу йилнинг 11 февралида Финляндияга кетаётганда Виборг божхонаси томонидан тўхтатилган ва унинг шахсий машинасидан қадимий ашёлар ҳамда санъат асарлари топилган эди.

Япония Ташқи ишлар вазирлиги ушбу воқеа билан боғлиқ барча ахборотларни атрофлича ўрганаётир. Тосиро Сато эса айни пайтда Санкт-Петербургда сақланмоқда.

ЁН ҚЎШНИ БИЛАН МОЛ АЙИРБОШЛАШНИНГ АҲВОЛИ ЯХШИ

• ПЕКИН. 1996 йилда Хитой билан Япония ўртасидаги мол айирбошлаш ҳажми икки мамлакат савдо алоқалари тарихида энг юқори кўрсаткич — 60 миллиард АҚШ долларини ташкил этади, дейилади ХХР ташқи савдо ва ташқи иқтисодий алоқалар вазирликлари томонидан тайёрланган ҳужжатда.

1995 йилда эса Хитой билан Япония ўртасидаги савдо-сотиқ ҳажми 57,47 миллиард АҚШ доллари миқдорида қайд этилган эди.

ҲОЗИРЧА ТАХМИН ҚИЛИНМОҚДА

• НЬЮ-ЙОРК. АҚШнинг Грециядаги элчихонасига қарши қўпорувчилик ҳаракати содир этилгани хабар қилинган эди. Ушбу жиноятни мамлакатдаги «7 ноябрь» деб номланган қўпорувчилар гуруҳи аъзолари амалга оширгани тахмин қилинмоқда.

Президент Билл Клинтон ушбу жиноий ҳаракат ташкилотчилари қонун олдида жавоб беришлари учун АҚШ ҳукумати ва Греция раҳбарияти биргаликда иш кўрмоғи лозим эканини айтди.

СИЁСИЙ МАНФААТЛАРНИ КЎЗЛАБ

• ПАРИЖ. Франция Африкадаги ҳарбий базаларини бундан кейин ҳам сақлаб туришни режалаштирмоқда. Бу ҳақда Франция қуролли кучлари штаби бошлиғи Жан-Филипп-Дуэн Сенегалга ташрифи чоғида алоҳида таъкидлади. У ушбу ҳарбий базалар Африка минтақасида Франциянинг иқтисодий ва сиёсий манфаатларини ҳимоя қилиш учун хизмат қилажагини айтди.

Ҳозирги вақтда Франция ҳарбий базалари Сенегал, Кот-д Ивуар, Чад, Марказий Африка Республикаси ва Жибутида мавжуддир.

ҚИСҚАЧА АЙТГАНДА

• ЎТГАН якшанба Лондон шаҳрининг Стрэнд кўчасида кетаётган икки қаватли автобусда бомба портлади. Бунинг натижасида уч киши ҳалок бўлди, бир неча киши оғир яраланди.

* * *

• ХАЛҚАРО КАНАДА РАДИОСИ: Исроил Бош вазири Шимон Переснинг қизи Звиа Вальденнинг айтишича, унга ва отасига ўлим хавфи билан пўписа қилишяпти. Звианинг фикрига қараганда, бундай пўписани Фаластиндаги тинчлик жараёнига қарши чиқаётган кишилар амалга оширмоқдалар.

* * *

• ФРАНЦУЗ актёри Жерар Депардье инглиз томошабинлари қалбини фақат кино санъати эмас, балки виночилик маҳорати билан ҳам забт этмоқчи. Гап шундаки, актёр ўзига қарашли токзорларда етиштирилган узумдан оқ вино ишлаб чиқаришни йўлга қўйди. Ҳозир у маҳсулотни Буюк Британия дўконларида сотишга ҳам шартнома тузди.

ФАЛАКНИНГ ГАРДИШИ

+ - = ! ? ...

ФАРЗАНДИНИ... 20 ЙИЛДАН КЕЙИН ТОПДИ

Россиядаги Вахитов тумани ички ишлар бўлимига юзидан ичкиликбозлик билан ҳаёт кечирганлиги шундоққина сезилиб турган, ўрта ёшлардаги аёлдан кутилмаган ариза тушди. У трамвай вагонида... унутиб қолдирган ўғлини топиб беришни сўраб мурожаат қилди.

Лекин қизиғи, бу йўқотиш ... йигирма йил аввал юз берган экан. Аёл бу ҳақда синглиси уни ўз боласини ўлдирганликда айблаганлиги учун эслаб қолди. Ўзининг беайблигини исботлаш учун аёл кеч бўлса ҳам қидирув ишларини бошлашини милициядан сўради. Милиция ходимлари бир ой давомида болалар уйлари, вояга етмаганларни қабул қиладиган жойларни қидирди. Архив ҳужжатларини ўрганди. Ҳақиқатдан ҳам шундай бола топилган. Ҳатто боланинг топилган жойи ва унинг айрим белгилари ҳам бор эди. Бироқ шу жойга етганда қидирув ишлари тўхтатилди. Чунки бола яхшигина оила томонидан фарзанд қилиб олинган экан.

ОЙ СИНОАТЛАРИ

Бир вақтлар америкалик фазогирлар Ойдан айрим жисмларни олиб тушишганди. Улар орасида 45 см. баландликдаги металл тасвир ҳам бор эди. Бу тасвирда аёл киши тимсолидаги фаришта акс этганди. Шуниси диққатга сазоворки, унинг узун жингалак сочлари бўлиб, елкасидан эса катта қанотлар кўриниб турарди.

Бу ўзига хос антенна локаторига ўхшаб кетарди.

Маълум бўлдики, ушбу металл Ерда ҳеч қачон учрамаган. Кимёвий текширувларга кўра ушбу металл тасвир 200 минг йил аввал тайёрланган экан.

(Жаҳон ахборот агентликлари ва газеталаридан олинди).

Ҳуқуқий демократик давлат сари

АДОЛАТ ТАРОЗИСИ

Йил бошида қай соҳада бўлмасин, бажарилган ишлар сарҳисоб қилинади. Фаолиятга бир назар ташланади. Туманимизда ҳам қонунчиликни таъминлаш борасида талай ишлар амалга оширилди. 1995 йил давомида содир этилган жиноятларнинг деярли ҳаммаси очилди. Сўнггиси ҳам поёнига етказиляпти. Жиноятчиликнинг олдини олиш учун фуқаролар, жамоалар ҳамда маҳаллаларда ҳуқуқий дарслар ўтказилмоқда. Кўрилган тадбирий чоралар туфайли ўтган йили жиноят содир этиш ҳоллари олдингига кўра анча камайди.

НАЗОРАТ НАТИЖАСИ

Халқимизни ижтимоий ҳимоя қилиш доимий вазифалардан бири. Яқинда туман ташкилотларида ижтимоий ҳимоя учун маблағларни белгиланган ҳисоб рақамларига ўтказилишини ўргандик. Бу муҳим ишни орқага суриб келаётган қатор ташкилотлар борлиги аниқланди. Ижтимоий ҳимоя масаласига эътиборсизлик билан муносабатда бўлган масъул раҳбарларга тегишли чоралар кўрилди. 600 минг сўм пул ижтимоий ҳимоя йўналишидаги ҳисоб рақамига туширилди. Нафақа, пенсия пулларини етказиб беришда маълум силжиш юз берди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1994 йил 21 ноябрдаги «Экинларни пайҳон қилишга қарши курашни кучайтириш тўғрисида»ги Фармонини амалга ошириш борасида туман ички ишлар бўлими ходимлари, хўжаликларнинг раҳбарлари, мутахассислар, маҳаллалар фаоллари билан ҳамкорликда суҳбатлар ўтказдик. Мулоқотларда масаланинг моҳият мазмуни уқтирилди. Бугунги кўм-кўк майса ойлар ўтиб, дастурхонимизга ризқ-насиба бўлиб улашилади. Буни ҳамма билади. Ўшандан-да фуқаролар фаоллик кўрсатдилар. Хўжаликлар мутахассислари томонидан бошоқли дон экинлари майдонларида махсус назорат постлари ташкил этилди. Экинларни пайҳон қилиш бутунлай барҳам топаётгани ташлаётган қадамларимиз тўғрилигидан дарак бермоқда.

ҚИММАТХОННИНГ ҚОТИЛИ

Бўз шаҳридаги Акмал Икромов кўчаси 74-уй, 8-хонадонда яшовчи Қимматхон Комиловани ўз уйида оғир тан жароҳати етказиб, ўлдирилганлиги ҳақида хабар олинди. Шу заҳотиёқ туман ички ишлар бўлими ходимлари билан ишга киришдик. Тезкор ҳаракатлар ҳисобига жиноят тугунлари очила борди. Жамоатчилик вакилларининг ёрдами туфайли хонадон соҳибасининг кимлар билан яқин алоқада бўлиши аниқланди. Жиноят содир этилган тунда Қимматхоннинг шаҳрихонлик ёстиқдоши Р. Ж. шу ерда бўлганлиги тўғрисида тезкор ахборотлар тўпланди. Унинг изига тушилди. Р. Ж. Шаҳрихондаги оиладошларига «Тошкентга кетяпман» дегани шубҳали кўринди. Ўшандан-да у қаерда қўним топганлигини аниқлаш лозим эди. Бунга муваффақ бўлинди. Синчковлик, тергов суриштирувлари натижасида Қимматхоннинг қотили Р. Ж. экани исботланди.

Қотил қочиб қутулолмади. Бу оғир жиноятнинг келиб чиқиш сабаблари мулоҳаза юритишга ундайди. Эркак ва аёлнинг ўзаро жанжали, тарбиясидаги «кемтиклар» жиноят юз беришига шароит яратди. Шу тун хонадон дастурхонига қўйилган спиртли ичимликдан тотинган Р. Ж. шер бўлиб инсон ҳаётига тажовуз қилди. Бир инсон бевақт ҳаётдан кўз юмди. Иккинчиси эса қотил деган қора ном олиб, жиноят курсисига ўтирди. Ушбу жиноятнинг жабри шу билан тугамайди, албатта. Ёш фарзандларнинг ота-она меҳридан бенасиб бўлишлари янаям оғир.

ҚОПДАГИ ОҒУ

Ҳануз енгил йўл билан мўмай пул топиш пайида бўлаётганлар бор. Улуғбек номли жамоа хўжалигининг Солиҳмахсум маҳалласида истиқомат қилувчи Х. К. ҳам ана шундай бели оғримай пул топиш «касали»га мубтало бўлганлар тоифасидан экан. Бўлганига яраша ботмонли бўлай деб режа тузган Х. К. ўзини оғуфурушликка урди. Жарақ-жарақ пул келишини ўйлагани сари кўзи ўйнади. Лекин сотиш учун 2 килою 900 грамм нашани ҳозирлаб қўйган чоғида тумшуғидан илинди. Режаси чаппасига кетди. Туман ички ишлар бўлими ходимлари нашафурушнинг фаолиятига нуқта қўйдилар. Энди у қилмиши учун қонун олдида жавоб беради.

Биз ҳуқуқий демократик давлат қуриш, қонун устиворлигини таъминлаш йўлидан боряпмиз. Бу борада ҳар биримиз қандай вазифа, лавозимда ишламайлик, қонунларни ўрганиб, уларга риоя этишни таъминлашимиз зарур. Шунда жиноятчилик сезиларли камайиб, фуқаролар жиноят кўчасига кириб қолмайдилар. Адолат қарор топади.

Шуҳратжон ОТАЖОНОВ,
Бўз тумани прокурори.

SPORT

БАҲРАЙН САФАРИ

ТЕННИС. Мамлакатимиз моҳир теннисчилари Баҳрайн сафарига йўл олдилар.

Улар эртага бошланадиган Осиё-Океания минтақаси иккинчи гуруҳи баҳсларида иштирок этадилар. Г. Дашевский бошчилигидаги О. Огородов, Д. Томашевич, В. Куценко, Т. Хонхўжаевлардан иборат жамоамиз майдон эгалари билан ўзаро куч синашадилар.

СОВРИНДОРЛАР АНИҚЛАНДИ

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА. Ўзбекистон кубоги учун ёпиқ майдонда ўтказилган мусобақа мухлисларда яхши таассурот қолдирди.

300 нафар спортчи икки гуруҳга бўлиниб, ўзаро мусобақалашди. Совриндорлик баҳсида югурувчилардан А. Кучмуродов, И. Дмитриада, М. Шайхутдинов, У. Мамадалиевлар турли масофаларда маррада биринчи бўлишди. Ғовлар оша югуришда Ҳасан Раҳимов маҳорат кўрсатди. Жамоа ҳисобида «Тошкент I», Жиззах ва Наманган вилоятларининг вакиллари совринли ўринларни эгаллашди.

Сўзана ва палакларнинг гулшанида, атлас ва шойиларнинг ўтли даврасида дугоналарнинг дилбар келин қўлидан пиёла олишида қанчалар нафосат, қанчалар ёруғлик бор.

Владимир МОЛГАЧЕВ олган сурат.

Китоб жавонингизга

ҲАММА ЎҚИСА БЎЛАДИ

Олий мактабнинг, жумладан тиббиёт олий ўқув юртларининг бош вазифаси малакали мутахассислар тайёрлашдан иборат. Бунинг учун эса аввало замонавий тиббиёт фани ютуқларини ҳисобга олган ҳолда ёзилган етарли миқдордаги дарсликлар ва ўқув қўлланмалари зарур. Шу маънода Ибн Сино номидаги нашриёт-матбаа бирлашмаси томонидан чиқарилган «Оператив жарроҳлик» ўқув қўлланмасининг тиббиёт институтлари талабалари қўлига теккани яхши иш бўлди.

Тиббиёт фанлари доктори, профессор Нажиюлла Шомирзаев, тиббиёт фанлари номзоди Ниғматулла Саъдуллаев, тиббиёт фанлари доктори Зуҳра Ботировалар ҳаммуаллифлигида тайёрланган мазкур қўлланма оператив жарроҳлик бўйича кундалик дастурга асосан замонавий талаблар, тиббиёт фани ютуқларини ҳисобга олган ҳолда тузилган. Дарсликда оператив жарроҳлик тўғрисидаги умумий саволлар, жарроҳликнинг турли бўлимлари бўйича асосий оператив усуллар техникаси баён этилган. Бундан ташқари, жарроҳлик соҳасида ультратовуш, лазер, ёпиштирувчи моддаларнинг асосий қўлланилиш қоидалари таърифлаб берилган. Муҳими, ҳар бир боб сўнггида талабалар билимини мустаҳкамлаш мақсадида саволлар ва фойдаланилган адабиётлар рўйхати келтирилган.

Аслида қўлланма тиббиёт институтлари талабалари учун мўлжалланган. Лекин у ўз саломатлиги учун ўзи қайғуриши керак бўлган, бунинг учун қисман бўлса-да тиббий билимга эга бўлишга қизиққан китобхонлар эътиборини ҳам жалб этиши шубҳасиз.

Умида РАҲИМОВА.

А.М.Р. Энтепрайзес
У нас вы найдете все самое лучшее в мире

БЭСТ : Моющее средство с отбеливателем - для более чистой и нежной стирки белья.

ПРОМО : Чистый индийский СТС чай. Изготовлен из специально отобранных сортов чая для полного удовлетворения ваших вкусов.

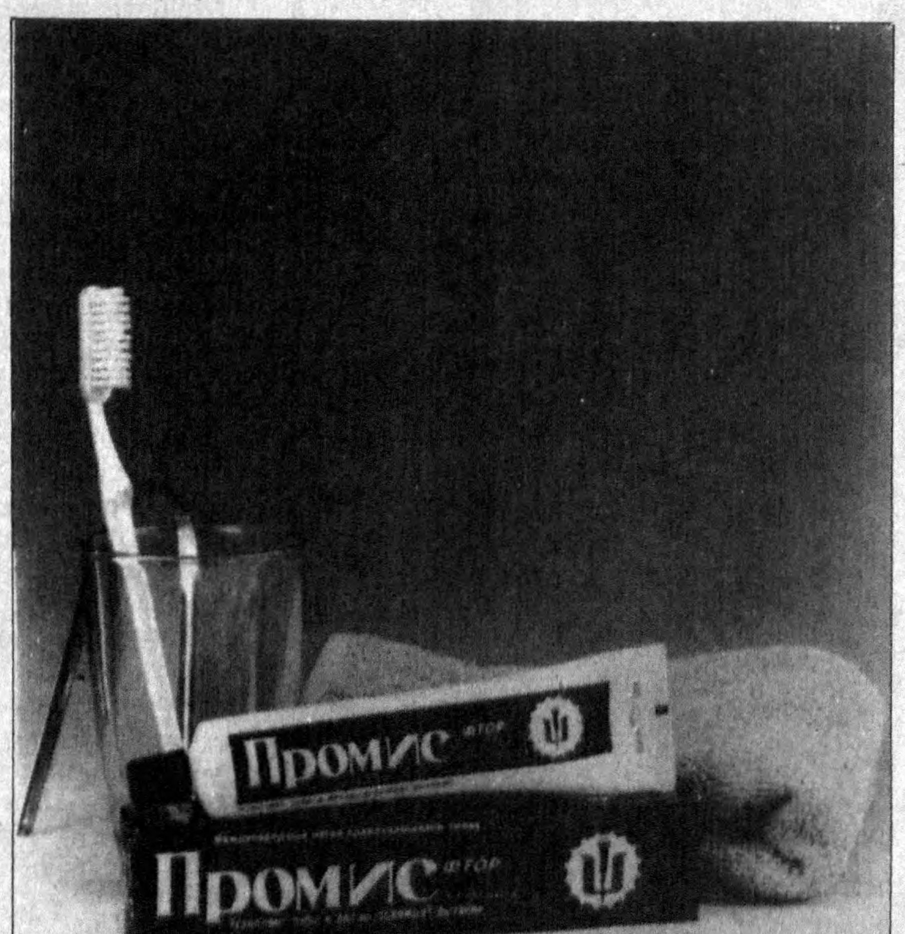

ПРОМИС : Уникальная зубная паста с содержанием фтора. Отбеливает и придает блеск вашим зубам. Приятный запах в ротовой полости в течение целого дня.

ПОСЕТИТЕ НАС, И МЫ ПРЕДСТАВИМ ВАМ ОСОБОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ !

А.М.Р. Энтепрайзес
УЗБЕКИСТАН, Г.ТАШКЕНТ-700128, УЛ. АБДУЛЛЫ КОДИРИЙ, NO.7, КОМ.313, ТЕЛ: 007-3712-414882
ФАКС: 007-3712-414882, УЗБЕКИСТАН, Г.ТАШКЕНТ - 700000. П/Я 5814

BVV-302

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир: Азим СУЮН

Таҳрир ҳайъати:
Абдулла ОРИПОВ, Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ, Азиз НОСИРОВ, Алимқул СУЛТОНОВ (масъул котиб), Аслиддин БОЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Ислом ШОҒУЛОМОВ, Хайрулла ЖЎРАЕВ, Шоқосим ШОИСЛОМОВ, Шуҳрат ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари).

БЎЛИМЛАР:
Мафкура ишлари ва партия ҳаёти — 33-20-36, 36-54-35.
Парламент фаолияти ва ҳуқуқ — 36-26-70, 36-57-19.
Иқтисодиёт — 33-21-43, 36-57-22.
Фан ва маданият — 33-07-20, 36-33-40.
Хатлар ва оммавий ишлар — 33-76-04, 36-54-06.
Ахборот ва спорт — 33-12-56, 36-55-16.
Халқаро ҳаёт — 33-47-80, 33-12-16.
Реклама ва эълонлар — 33-38-55, факс: 33-79-14.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Андижонда -- 5-27-11; Бухорода -- 3-54-87; Гулистонда -- 2-26-22; Жиззахда -- 3-31-86; Навоийда -- 3-75-43; Наманганда -- 6-43-43; Нукусда -- 7-58-83; Самарқандда -- 35-22-90; Тошкентда -- 33-12-56; Урганчда -- 6-51-35; Фарғонада -- 26-37-16; Қаршида -- 3-25-79; Қумқўрғонда -- 5-26-24.

Сотувда эркин нархда.
• Рўйхатдан ўтиш тартиби №00 120
• Газета офсет усулида А—2 форматида босилади
• Ҳажми 2 босма табоқ
• Г — 062

Навбатчи муҳаррир Н. ШАКАРОВ, навбатчи С. САЛИМОВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй. Босишга топшириш вақти -- 21.00. Топширилди 24.00. 1 2 3 4 5 6.